

GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMĂNALĂ

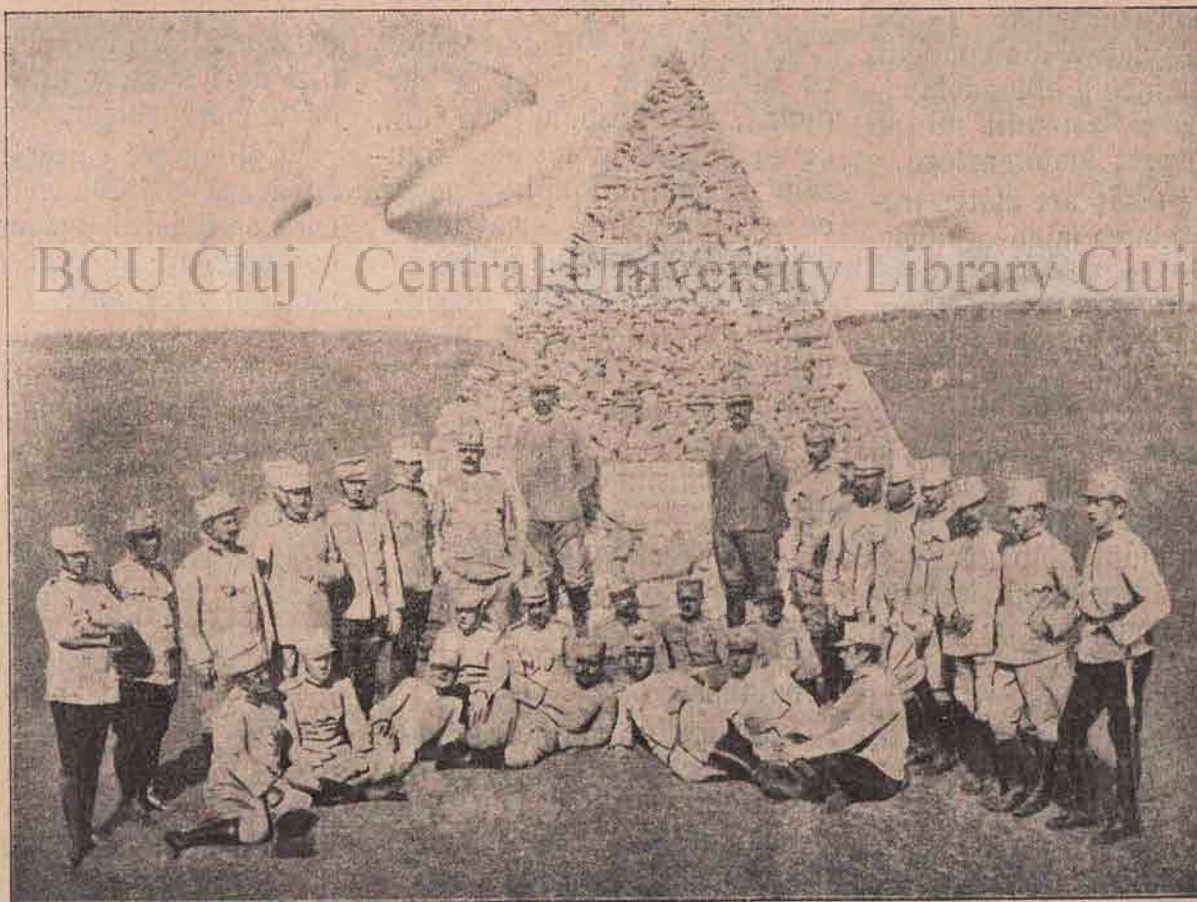

PROPRIETAR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul III. — Nr. 44—45.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
In străinătate 20 cor. □ Un exemplar 20 bani.

Orăștie, 16 Noemvrie 1913.

Monumentul ridicat de armata română la Lukovitza, în Bulgaria, întru amintirea înaintării sale până acolo, ca solie ducătoare de pace!

— Vezi mai pe larg pe pagina 643. —

În serile de toamnă,

când cerul se posomorește, și soarele coboară așa de grăbit spre asfințit, ne astrângem cu toții în jurul sobei prietinoase; luăm o gazetă sau o revistă; scotocim prin bibliotecă — și recetăm cărțile vechi, sau tăiem filele cărților noi, pe cari le-am aruncat la o parte, în vară, când nu aveam atâta vreme pentru cetit...

Vara e „sezonul mort“ al gazetăriei și al literaturii.

Lumea cu parale pleacă în vilejiatură; porțile teatrelor și ale parlamentelor se închid; gazetarii vânează subiecte, — pe cari le sug adese din condei, — editorii închid obloanele vitrinelor, căci amatorii nu se mai îmbulzesc înaintea lor.

Natura însaș are atâtea frumuseți și atâtea taine ascunse, încât toți cei ce pot, aruncă condeiul la o parte, părăsesc masa redacțională și vraful de cărți, refugiindu-se pe la băi, călătorind spre Apusul și Sudul bogat în opere de artă și frumuseți neasemuite ale firii, ori se ascund în afundătura unui sat de munte, lăpădându-și straiile orășenești și întrerupând tot contactul cu lumea civilizată...

Am convenit astă vară, la o stație, cu un prietin gazetar. Își fumă țigarea liniștit, sorbind, din când în când, din halba cu bere. „Ce e nou? Ce te preocupă“ — îl întreb, cerându-i părerea asupra evenimentelor celor mai recente. El zimbă, cu un aier de om fericit: „N'am habar de nimic... De trei săptămâni, de când m'am refugiat din redacție, n'am mai luat gazetă în mână. Fac acum pe publicul... cetitor. Mă plimb cât e ziua — și-mi face așa de bine oboseala fizică! — ascult ce discută alții... când îmi cade,

întâmplător, câte un jurnal în mână, trec în grabă cu ochii peste titlul articolelor — și isprăvesc în cinci minute. Mai am trei săptămâni de concediu, pe urmă reintru la munca veche, unde mă așteaptă filele goale, vraful de hârtii, ce se prăbușesc cu huet în stomacul veșnic nesăturat al rotativei...“

Prietinul meu are dreptate. După o muncă intelectuală intențată de peste zece luni, organizmul cere și el puțină odihnă și recreare, pentru a putea continua apoi munca, cu puteri înnoite.

Vin apoi zilele de toamnă, cu lumină din ce în ce mai puțină, cu posomorârea firii, ce se tânguie în foșnetul frunzelor uscate, în ramii despoiați, ce se ridică spre cer a desnădăjduire. Melancolia firii se înstăpânește și asupra noastră; vântul începe a șueră tot mai cobitor — și sufletul ni se strânge, sub povara gândurilor, ce îl năpădesc din toate părțile.

Atunci simțеști îndoita lipsa unui prietin bun, care să te mângăie, să-ți povestească dulce, făcându-te să uii pustiul din lume și din suflet, ridicându-te în zări mai senine și mai prietinoase.

Revistele și cărțile au atunci un farmec deosebit. Librăriile își deschid larg vitrinele ticsite de volume; anticarii te năpădesc cu cataloage din toate părțile — și lumea cetește cu sete, instruindu-se și nobilitându-și inima.

Cu cât vieța externă e mai încătușată, cu atât ni se deschide mai mult lumea sufletească, sub călăuzirea destoinică a imaginației.

*

Nu putem spune, că publicul nostru ar ceti destul de

mult. Și, mai ales, nu putem afirma, că publicul nostru ar *jertfi* destul de mult pentru lectură, sprijinind astfel literatura națională.

Afli și azi — în o vreme când literatura a luat un avânt înveselitor și la noi, — destui intelectuali, cari nu *jertfesc* 2 până 'n 3 coroane la an pentru un volum românesc. Foarte mulți sunt cei ce nu cetesc și nu se interesează de produsele noastre literare. Și mai mulți sunt aceia, cari cetesc bucuros, — emit chiar opinii literare, — dar de *jertfit* nu *jertfesc* nimic. Dacă află o carte la un prietin, i-o cer; o cetesc și o înapoiază (foarte adese chiar uită să o înapoieze!), dar nici nu-i trece prin minte, să o cumpere singur.

Câți dintre cărturarii noștri au acasă o bibliotecă, pentru care să fi *jertfit* măcar 2—300 coroane, în interval de cinci până 'n zece ani?

Ce învârtire prezintă librăriile noastre, în raport cu cele streine? (vorbim numai de cele mai mici!)

Pentru ce publicul nostru nu se știe încălzit cât de cât mai mult pentru literatura lui?

Sărăcia nu poate fi un motiv serios, căci alte neamuri, mai sărace ca noi, au o literatură mult mai cetită.

Eu cred, că nici editorii noștri nu sunt destul de înzistenți în meseria lor. Cum ne năpădesc din toate părțile atâtea agenți *streini*, octroindu-ți cu puterea cărți streine — în rate foarte reduse, — pentru ce n'ar putea să circuleze și un agent român, oferind cărțile literare mai noi, în rate ușor de plătit?

E o octroiare și aceasta, dar se face în interesul propagandei literare și chiar în acela al publicului cetitor.

Se cetește puțin la noi și

Vederea orașului Lukovitzza (Bulgaria).

din motivul foarte firesc, că aproape în 70% — *nu știm ceti*.

Chestia rușinoasă a analfabeților e mai actuală ca oricând în aceste luni, când munca agricultorilor stagnează până la începutul lui Martie!

Preoții și învățătorii să urmeze cu sfințenie îndemnul din „Apelul” lansat de „Asociațiune”, în acest scop.

Să nu uităm, că valoarea unui neam se măsoară mai ales, după literatura lui și după cetitorii acesteia!

Al.

Monumentul dela Lukovitzza.

Precum s'a arătat și în numărul 41 al „Cosinzenei”, armatele române năvălite în Bulgaria, oprite fiind pe culmile din sus de Sofia de a înainta până în capitala bulgară, în timpul șederii lor prin locurile pe cari se așezase, au zidit felurite monumente, cari să vorbească vremilor următoare despre această sărire la mijloc a României, între popoarele vecine războite, pentru a le aduce odată la pace!

Afară de monumentul dela Bela-Slatina, arătat în numărul nostru 41, un alt monument foarte interesant e cel dela *Lukovitzza*, orașel pe drumul ce duce dela Plevna spre Sofia. Vezi chipul monumentului în fruntea acestui număr.

E o măreață piramidă de piatră, clădită cu multă măiestrie de soldații

români în mijlocul taberei lor dela Lukovitzza. Piramida e cu atât mai vrednică de admirat, cu cât soldații nici n'au avut uneltele cele mai bune, ci cu uneltele făcute în pripă s'au ajutat. Totuș a ieșit lucru frumos și trainic.

În fața piramidei, pe peptul ei, au fixat o tablă de piatră, pe care au scris cu litere săpate frumos:

PUȚĂTORII PĂCII TRECUT-AU PE
AICI; AL DOILEA REGIMENT DE
VĂNĂTORI „REGINA ELISABETA”
LUKOVITZA, 30 IULIE 1913.

În una din zile, după ce a fost gata, soldații s'au așezat în jurul și în fața ei, și un fotograf, mobilizat și el, a fotografiat monumentul și pe înălțătorii lui, — ca o plăcută amintire din zilele străbaterii armatelor române în Bulgaria, ca dictătoare de pace.

□ □ □

CETITUL ȘI SĂNĂTATEA

Legea *desvoltării* în lume, o observă ochiul cercetător nu numai în felul de viață al omenimii, ci și în lucrurile asupra cărora ea, omenimea, se încearcă a exercia stângere, nimicire, nu desvoltare. De pildă boalele. Se luptă știința omenească din toate puterile să le împuțineze, să le stingă, — totuș și în vieța lor este desvoltare, că în toate din lume, și între ele pe când unele pier, dacă pier, se nasc altele nouă, cari dau nouă bătae de cap științei.

Aci avem exemplul cu cetitul. E lucrul cel mai de folos pentru desvoltarea sufletului omenesc. Dar

luând el în considerare în măsură mare ochiul, acest organ atât de fin, de nobil și de gingaș în corpul omenesc, — îl uzează nainte de vreme și îl slăbește, îl expune la boale care nainte de răspândirea cărții, nu erau cunoscute decât rar de tot.

Indeosebi răspândirea cetitului a provocat morbul *miopiei*. La omenii ce stau mult cu nasu'n carte, vine scurtimea vederii mult mai curând decât la ceialalți. Țăranul care cetește puțin (ori de loc), ci e cu ochii tot afară în mijlocul naturii, privind depărtările cu verdeață, lucru ce e foarte sănătos și întăritor chiar, pentru ochiu, — nu pune ochelari nici când. Poporul a și băgat de seamă asta și de aceea Nemților cu mulții lor învățați cari veneau și pe la noi în zilele „Nemției” (și al neștiinței noastre), le zicea: om din neamul cel cu ochelari...

Dar că cetitul atrage după sine morbul scurtimii de vedere nici n'are să ne mire. Nici nu-i așa lucru ușor cum ne pare, după ce suntem deprinși cu el. Doar ochiul trebuie să învâle în razele privirii sale literă de literă, cuvânt de cuvânt, până cuprinde șirul întreg și apoi șir după șir, până deslușește coloane, pagini întregi, uneori foarte grăbit, *opinit* de poruncitorul său. Și doar are lucru urât cu unele litere. De pildă din literile mari sunt ușor de cetit *Z M D*, dar sunt greu de cetit *F V Y E*. Din cele mici se cetesc ușor *a m n o*, dar se cetesc greu literile subțiri ca *j l f t*; pe *C* și *G* le greșești ușor între sine. Adeseori greșim literele singuratic, și numai fiindcă celelalte ne ajută mai bine, cetim totuși cuvântul corect.

Iaca dară, că binele ce ni-l oferă cetitul, își are răul seu: cât înrăurește sănătos asupra sufletului și a minții, influințează păgubitor asupra sănătății.

□ □ □

O FÂNTÂNĂ URIAȘĂ

până la mijlocul pământului.

Abia isprăviră Americanii cu tăierea canalului „Panama”, de care ei sunt nespuse de mândri și îl numesc „*cea mai mare lucrare de mâni omenești în lume*”, și deja se face vorbă de o nouă lucrare uriașă care ar lăsa departe în urma sa și grandioasa lucrare a canalului „Panama”. Un inginer englez, I. E. *Murphy* e cel care își bate capul cu

Clipe de vară dela sate. Căldura dulce a soarelui a scos pe băeți la gârla din sat și ei își găsesc cea mai mare fericire în undele călduțe ale văii. E atâta drăgălășie în nevinovata lor petrecere.

planul săpării unei fântâni uriașe, care să ducă până la punctul din inima pământului:

Murphy are lucrat planul și în amănuntele lui, din cari dăm aci și noi pe următoarele:

Ar fi pentru știință de negrăit preț, să avem cel puțin o săpătură care să ducă până la punctul din mijlocul globului pământesc. Ar fi de mare folos, cum a spus-o și Flammarion, pentru geologie și paleontologie, căci de sigur s'ar da peste straturi infinite de bogate de metale prețioase, fer, aramă, argint, platină, aur, radium, și de metale și elemente încă necunoscute științei omenești. S'ar da de izvoare calde, de râuri subpământene, cataracte și lacuri, de cari azi nici nu visează nimenea, — deși trebuie să se găsească în sânul pământului, doar din acelea izvoresc și la noi, la suprafață, atâtea izvoare calde, minunate și neînțelese de noi. Acolo, sub pături adânci de pământ, trebuie să fie lumi întregi din care ele fac parte.

S'ar descoperi apoi în acele lacuri cu ape minerale, calde, ființe nouă, necunoscute pe pământ, o nouă viață animalică și de plante, potrivite lumii aceleia de peșteri și de lacuri ferite de aerul dela suprafața pământului. Și câte și mai câte! După Flammarion e chiar o rușine pe știința omenească, că s'a dus cu

lunetele, cu ochianele uriașe, până la lună, la soare, la stelele cele mai depărtate, le-a măsurat, le-a cercetat mersul, trecutul și le-a socotit viitorul, — iar ce e aci sub picioarele lui, spre inima pământului, nici n'a încercat macar să afle!

Acestei lacune a științei omenești ar vrea inginerul englez să-i pună capăt. Și el crede tare în aceea, că lucrul e cu putință.

S'ar face săpături după un proiect mare, scobindu-se în scoarța pământului o fântână a cărei gură ar fi de 350 metri de largă (raza dela o lature la alta). Săpatul până la doi kilometri englezești în jos, n'ar întâmpina mari greutateți, pământul ar putea fi scos cu ușurință în vase căptușite cu oțel. Dela cei doi kilometri în jos, pământul săpat ar trebui scos după alt sistem, căci felul cum azi se scoate săpătura din băi, e prea încet, prea greoi, ba nici nu se poate, căci țevile de fer pentru scos pământul, puse unele peste altele, cum se pun azi în băi, ar fi atât de grele, încât s'ar zdrobi unele sub greutatea altora.

Ci Murphy spune, că dela adâncimea asta în jos s'ar purcede altfel, anume: S'ar zidi pe pereții fântânei, un tren, cale ferată spirală, și anume cu linie ferată *duplă*, pe una să tot scoboare, pe alta să tot urce vagoanele, gonind așa jur împrejur

pe pereții fântânei uriașe. Pe cum mergi cu săpătura în jos, așa lungești șinele și adâncești vatra.

Lucrarea asta, zice Murphy, n'ar fi împreună cu greutateți de nebiruit. Numai dela 10 kilometri în jos, ar trebui să ai grijă de aerizarea băii acesteia, trimițând acolo aer curat, de afară, prin presiune mare, și de acolo prin țevi anume, prin răsuflători, ar ieși iar afară, făcând loc altuia.

Inginerul Murphy a calculat, că ar fi scos afară pământ în volum de 350 kilometri cubici, — care ar fi îndestulitor ca se formezi din el o mare inzulă nouă în mijlocul mării. Și spune că cel mai potrivit loc pentru o astfel de săpare, ar fi în Franța de sud, Belgia, Hollanda sau în România, — dar nicăiri nu prea aproape de mare, căci s'ar putea ca apa mării, prin ceva canale, vine subpământene, se străbată spre fântână ori să-i apese pereții așa de tare cât s'o surpe!

Având această grandioasă fântână, ai putea călători cu trenul până la mijlocul pământului, — ba, dacă și cei de pe cealaltă lature a globului, ar săpa o fântână la fel și s'ar nimeri să se întâlnească cu asta de dincoace, — te-ai coborî de pe trenul nostru și te-ai pune pe al lor, zicem pe un express American, și ai călători mai departe, emigrând pe aci la America!..

Dar cine se sape o astfel de bae subpământeană, că doar asta-i lucru mare, care ar costa averea unei împărății întregi?! Murphy zice că săparea să se facă cu soldații. Anume cu soldații tuturor statelor de pe continentul pe care se face sfredelirea, — căci știința tuturor o servește prin aceasta, toate se pună mâna la uriașa lucrare. Soldații tuturor țărilor, au atâta timp liber, încât ar putea fi trimiși, pe rând, și la lucrul acesta, care ar fi cu adevărat cea mai mare și mai minunată lucrare de mână omenească pe lume!

Astăzi lumea încă zimbește în fața unui astfel de plan. Cine știe înse, dacă copiii nostri nu vor ajunge a-l vedea cu ochii!..

□ □ □

Sportişti români. Printre tinerimea universitară română din Pesta s'a pornit, între altele, o sănătoasă mişcare pentru cultivarea sportului, ca gimnastici, ca biciclişti, ca fotbal-işti, etc. — Zilele trecute redacţia noastră a primit din Budapesta o cartă postală cu fotografia grupei de sportişti români şi următorul salut:

„Cosinzenei”, care a bine-meritat pentru nizuinţele tinerimei române, trimitem noi, primii propagandişti ai sportului românesc, — echipele Societăţii „Petru Maior” — un călduros şi frăţesc salut!”

Reproducem cu drag nu numai salutul, ci şi chipul simpaticei şi bravei echipe de sportişti români.

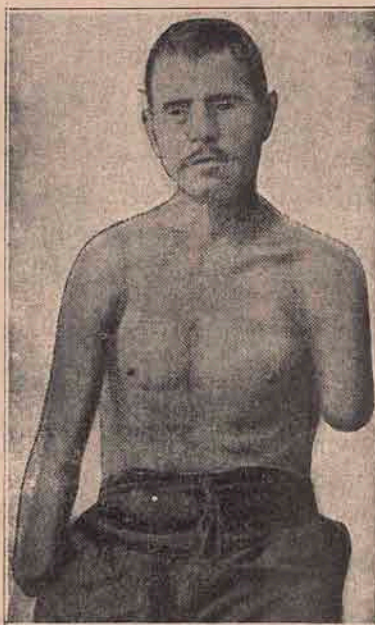
Schilozii.

Doctorul Laurent, chirurgul spitalelor şi profesor la universitatea din Bruxelles, a ţinut zilele trecute, la congresul de chirurgie ținut în capitala Belgiei, o conferinţă asupra chirurgiei de război în timpul campaniei din Balcani. Cetitorii își pot închipui câte grozăvii, suferințe, mizerii, au defilat în firul discuțiilor reci și pur științifice ale medicului din Apus. Cele spuse de doctorul Laurent scot la iveală amănunte teribile din acelea ce sunt urmările războaelor între oameni, și ele sunt așa de pline de învățăminte nu numai asupra grozăviilor din trecut ci și asupra acelor din viitor! — Căci luptele între oameni sunt departe de a se fi curmat, vai! — încăl ar fi o mare neglijență din parte-ne să nu le pomenim pe scurt și în această revistă. Poate că dacă fioroasele amănunte de mai jos, ar fi mai adânc răspândite în lume, ar avea drept urmare de a micșora șansele războaelor!

Timp de unsprezece luni de zile, doctorul Laurent a dat îngrijirile lui, din umanitate și din dorința de a-și mări știința, soldaților răniți sub zidurile Adrianopolului mai întâi, și apoi în spitalele din Sofia.

Cele mai variate răni și schinguiri au fost studiate cu acest privilegiu de învățatul belgian. El a con-

statat, că majoritatea răniților au fost loviți de gloanțe, și numai 23% din ei de arma albă: săbii și baionete. Cele mai multe răni au avut loc pe mâna stângă a soldaților; aceasta din cauza felului cum țin pușca pentru a ochi. Adesea glonțul atingând mâna stângă și urmându-și cursa, îl izbește pe soldat și în cap. Este deci indispensabil, după doctorul belgian, ca mâna stângă a țințășilor să fie scutită de o armatură de metal.

Soldat bulgar rămas orb și ciung.

După mână, ca număr, vin răniile la cap. Cea mai adesea atinsă e fruntea. Gloanțele șrapnelelor izbeșc craniul și rup din el bucăți

întregi. O cască metalică solidă pare deci necesară trupelor în timp de război. Efectele cele mai triste ale rănilor primite la cap, le constituie mai întâi orbirea absolută; aceasta în cazul când un glonte străbate tâmplele fără a atinge globul ochilor. În cele mai multe cazuri orbirea a fost provocată în războiul balcanic de gloanțele cari îi loveau pe soldați la ceafă în plin centru nervos al vederii. Unii din ei au fost însă vindecați prin operație.

Răniile din piept produc scurgeri de sânge în fața cărora chirurgul e dezarmat; același lucru când e vorba de răni primite în pânțec. Mulți răniți de aceștia, ar putea fi mântuiți dacă o ambulanță bine organizată ar permite să fie operați în răstimp de cel mult douăsprezece ceasuri după rănire.

Felul cum se tratează fracturile (ruperile de oase) e cu totul altfel în timpul războiului, ca în viața normală. Ceeace chirurgul trebue să îngrijească întâi de toate, e păstrarea fracțiunilor trupești. Și în război să lucrează cu prea multă grabă, vai!

Și acum, cari sunt armele cele mai primejdioase pe un câmp de bătae?

După cele dintâi rapoarte bulgărești, s'ar fi putut crede că tunul, cu obuzurile și șrapnelele lui, a fost cel mai ucigaș. Dar din statisticele culese în toate spitalele, rezultă că

Din jurul Orăștiei: Două neveste, în port de peste Murăș.

gloanțele puștilor și ale mitrailezelor, au pricinuit de cinci ori mai multe răni, decât gloanțele șrapnelelor. Dar acestea din urmă au cauzat morțile cele mai numeroase!

Cât de întristătoare e conferința doctorului Laurent! Din ea reese că Bulgaria e locuită în momentele de față, numai de schilozi și de bolnavi. Vezi un neam că viețuiește normal, că prosperează economic și trupește timp de zece ani, de douăzeci, de cinci zeci de ani. Deodată izbucnește un război. Oameni plini de vlagă și de speranțe pornesc la luptă. Ea ține numai câteva luni — dar răstimpul acesta scurt e de ajuns se năruiască munca a zeci de ani. Cei mai mulți din locuitori mor, restul se întorc la vetrele lor mutilați, bolnavi, cu organismul zdruncinat — niște fantome. Și nenorocirii aceștia umplu cuprinsurile, atât de răzătoare și active odinioară, și acum, după război, ruinate, pârjolite...

Și mă gândesc că experiența unui învățat ca doctorul Laurent, e plină de foloase pentru viitor. Dar cât de palide par ele față de noile mizerii pe cari le-ar aduce un război nou, ori unde ar fi el. Nici un savant, nici un chirurg din lume n'ar putea împiedeca gloanțele de a ucide și schingiui pe bieții soldați, nici o îngrijire nu i-ar putea face pe invalizi ce au fost odată, sărmame victime ale propriilor lor cruzimi!

Nu ar fi oare mai bine ca po-

oarele să trăiască în pace și voe bună? Dar cuvintele acestea sunt atât de vechi și așa des repetate! Toată lumea e de acord că războiul e o barbarie; nimeni însă nu-l evită, și sângele celor mai pașnici dintre noi, ne ferbe în vine de pofa distrugerii când el izbucnește!

F. N.

□ □ □

Câte de toate încarcă un vapor?

Un vapor care trece peste Oceanul Atlantic e cu drept numit un orașel plutitor. Pentru cele 5—6 zile de drum, el să-și ia de cu vreme de toate și de ajuns. O revistă face socoata, că ce ia la începutul unei călătorii de pildă vaporul *Provence* care e lung de 190 m. El încarcă la plecare următoarele provizii: Pentru mașinării îi trebuie 3500 tone (1 tonă 1000 kg.) de cărbuni, ceea ce înseamnă 233 vagoane de cărbuni. Un tren cu atâtea vagoane ar fi lung de 1900 metri, adică de zece ori cât vaporul însuș. Această mulțime de cărbuni o mănâncă în șase zile numai cele optzeci de cuptoare ale mașinăriilor. Dar față cu acestea din urmă, nici călătorii nu se lasă mai pe jos. Cei 400 călători de cl. I, cei 200 de cl. II., cei 900 de a III. cer mâncare, nu glumă. La aceștia trebuie să mai adaugăm 135 fochiști, 27 mecanici cari ung, 43 matrozi, 90 servitori, 6 servitoare, 11 bucătari și ajutoari de bucătari, 4 brutari, 2 măcelari și alții. Să ne gândim într'un cuvânt, că e vorba de hrănit

vr'o 2000 guri, timp de șase zile, și vom pricepe lesne, cam de cât are nevoie vaporul. Făină trebuincioasă, atât pentru facerea pâinii cât și pentru atâtea feluri de prăjituri, se ia 10.000 kg. După pâne vine carnea, mai bine zis cărnurile. Dintre animalele vii se iau 15 boi, 13 berbeci și 3 porci, cari se taie la trebuință. Pe lângă aceștia se mai iau 2 vagoane de carne de tot felul, care e păstrată în camere răcite. Carnea aceasta tăiată e alcătuită cam din: 200 rinichi, 150 limbi de vită, 52 capete de vițel, 250 picioare de vițel, 350 picioare de porc, 50 șunci, 12 butoiașe de ficat și 500 kg. de alte mâncări reci.

Dar acestea sunt cărnuri de animale; mai trebuiesc paseri. Se iau vr'o două mii și anume: 450 găini, 450 porumbei, 250 rațe, 30 găște, 40 curcani. Nu se uită nici vânatul, din care se ia 700 prepelițe, 350 potârnicși și 150 fasanii. Pentru cei mai săraci se mai încarcă apoi și un vagon de slănină sărată.

Peștele nu e uitat nici el. S'ar putea zice că se găsește în mare, însă din anumite pricini nu se pescuește pe drum. Se ia cam 3000 kg. pește proaspăt, apoi alte feluri de pești și pește afumat.

Legumele vin la rând cu 10.000 kg. cartofi, 600 kg. morcovi, 500 cepe, o tonă de fasole, 500 căpățini de varză, 5000 ridichi, salate de tot felul. Apoi 2500 kg. macaroane și altele.

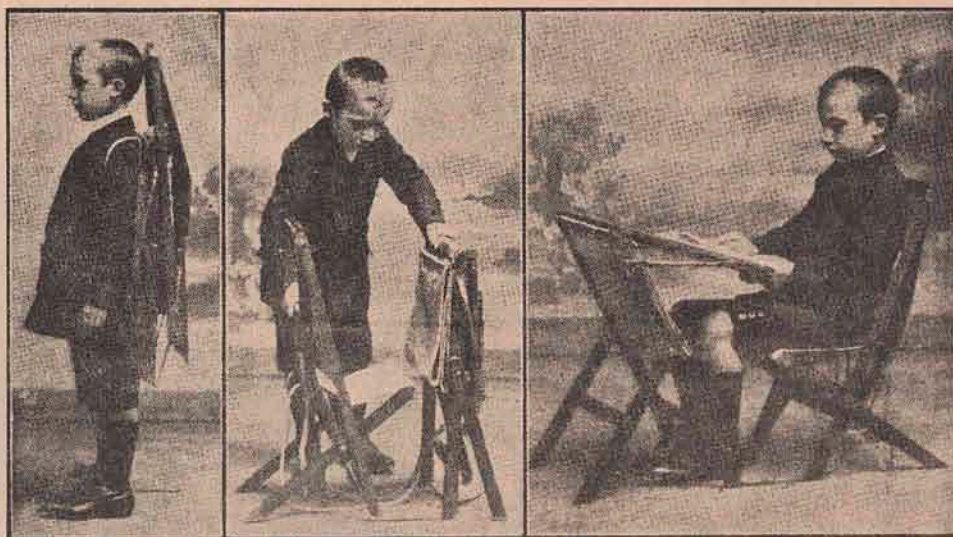
Cu acestea însă nu s'a isprăvit. Se mai încarcă 25.000 ouă, 1000 kg. unt proaspăt și tot atât unt să-

Vedere din Tartu: Tribunalul, fost bulgăresc.

Cel mai nou — melc cu casa 'n spate... În școlile italiene, ba și în unele austriace, s'a introdus sistemul nou de învățământ, în înțelesul căruia învățătorul să iasă cu elevii, cât numai poate el mai mult, afară în mijlocul naturii, în liber! Vara, când sunt zile frumoase, să nu ții pe elev să se nădușe între pereții școlii, ci afară cu ei la câmp, prin zăvoaie, pe sub poale de pădure.

În legătură cu această cerință nouă, și foarte sănătoasă, a școlii, iscoditorii măestri au și inventat un foarte interesant scaun pe sama micilor școlari, care să le slujească și

de bancă și de pult pentru pus cărțile, și de pat pentru odichnit. Și toată întocmirea s'o poată împătură frumos și s'o iee cu ușurință în spate, — fiind un nou melcuț cu casa 'n spate! Chipurile de mai sus ni-l arată în toate formele: În chipul 1. e școlarul cu „tornisterul“ în spate. În chipul 2. îl desface. În 3. s'a așezat în scaun și și-a pus cartea pe pult, e ca în banca din școală. În pauză, când odichnesc, l'a întins altfel și și-a făcut din el pătuț, (vezi chipul de alături, 4.), și încă ce pătuț!, cu coperiș ce-i ține de umbră de-asupra capului. Chipurile sunt fotografii luate de pe școlari dela școala din Milano.

Felul acesta de a ieși cu școlarii în mijlocul naturii, câștigă tot mai mulți aderenți, și nu va trece mult timp până el va răsbate și pe la noi, să avem și noi melcuții noștri cu casa 'n spate.

rat, 1000 kg. brânzeturi de tot felul și o tonă de grăsime de porc. Mai vin pe urmă 37.000 cutii de conserve, 4000 kg. zahăr, 200 kg. ceaiu, 100 kg. cafea, 300 kg. ciocolată, 600 portocale, 4000 pere, 4000 mere, 15.000 kg. fructe uscate, 200 borcane de dulceață, 100 borcane de miere.

Trecând la lichide vom înșiră: 2200 sticle de vin obicinuit, 25.000 litri de vin de alt fel, 500 de vinuri alese, 1500 sticle și tot atâtea jumătăți de sticle de șampanie, 2000 sticle și 1500 jumătăți de sticle de bere, 600 sticle lichioruri și cognac, 1800 sticle și 1500 jumătăți de sticle de apă minerală. Nu mai pomenim de sutele de litre de unt de lemn și de oțet pentru miile de salate. Mai punem încă și un vagon de lapte, trebuincios atât de mult.

Pentru încărcarea tuturor acestora, se cere multă grijă și multă bătaie de cap din partea conducătorilor corăbiei.

Nat.

□ □ □

Un ziar din vremea Romanilor.

La Romani „Pontifex Maximus“, Mai-Marele-Pontifice, capul bisericii, aveă, chiar în vremile Împăraților, trecere la fel de mare cu a Domnitorului lumesc, și Curtea lui aveă putere de atracție pentru marea obște, cel puțin de-opotrivă cu Curtea Împăraților. Ba în era creștină în Roma Curtea Pontifului, acum creștin, ajunge atotputernică, încât curtea domnitorului lumesc cade cu totul în umbră, ba e, pe un timp, chiar scoasă din Roma și strămutată în alt punct a țării.

Dar și aveau grijă Pontificii Romei, și cei din vremile păgâne, ca să atragă lumea în jurul Curții lor, prin fel și fel de fapte.

Între altele la aceste Curți ale Marilor Preoți păgâni, s'a introdus cu vre-o 200 de ani nainte de Christos un obicei, care este — *tatăl gazetăriei* în Europa. Iaca cum:

Pontifex-ul introdusese obiceiul, ca știrile cele mai însemnate ce ajungeau la Curtea lui din Împărăția romană, ba din toată lumea, să le scrie pe o tablă și tabla s'o atârne afară la poartă, pe un perete larg, ca să cetească lumea veștile mari și însemnate ale zilei ori a mai multor zile.

Se adună lume după lume din marea cetate și stă om în spate la om să cetească, ori să asculte

ce altul cetea, de pe tabla vestiitoare a marilor întâmplări.

Dar nu mult după asta se iviră spirite întreprinzătoare, care începură a decopia cete scrise pe tabla dela Poarta Pontifexului și le duceau în alte părți ale orașului, să le cetească, pentru o mică plată, și astfel de oameni cari nu voiau ori nu puteau merge pân' la poarta Pontificală. Mai târziu unii începură a trimite astfel de table în alte orașe mai depărtate, ca și acolo să afle lumea aceea ce în Urbea Împărătească se știe, pe urma publicației dela poarta Pontificalului.

Dela o vreme, curtea Pontificală a încetat a mai atârna afară tablă de aceasta cu știri, — dar acum copiștii de ieri luară ei lucrul în mână și începură ei a adună vești din capitală și din lume și din țară, și a umplea table cu ele, — și fiindcă ei puneau pe table și astfel de vești, cari pe tablele scrise la curtea Pontificalului nu ar fi avut loc, — tablele cestora erau cu atât mai căutate, cu atât mai cetite! Și începură a le trimite și altor cetăți, unde să aflau „abonați“ pentru ele, oameni ce să plătească ceva pentru ca să li-să trimiță.

În muzeele din Roma se găsesc numeroase „foi de ziar“ de acest fel, de pe la anii 160—170 nainte de Christos, adecă table pe cari e scris, după felul de atunci, întâmplările zilelor, — și azi lumea le privește cu multă pietate și interes, ca pe un foarte primitiv, dar totuș isteț — început de gazetărie.

Iaca, drept gustare, câteva spicuri de pe câteva din tablele ce să găsesc din anul 168 nainte de Christos:

31 Martie. — Serbarea latină a avut loc pe Muntele Alba, cu jertfe. S'a împărțit și carne. — Legatul *Nerva* a prins pe căpitanul de corabie *Demifor* și l'a răstignit pe cruce! — În Cetate a fost arborat steagul roșu (semn de războiu) și tineretul a fost jurat pe Câmpul-Mars.

1 April. — Conzulul *Paulus* și pretorul *Octavius*, îmbrăcați de războiu au părăsit orașul și au plecat în Ma-

Vederi dela sărbările din Orăștie: Urmând cu aducerea vederilor dela sărbările din Orăștie în jurul adunării „Asociațiunii“, — arătăm azi încă câteva fotografii prinse în firul acelor sărbări: Mai sus se vede capul banderului de călăreți în momentul când trece pe dinaintea băncii „Ardelana“.

Grupa de voinici Călușeri din Vaidei, fotografiați cu ceterașul lor nainte.

„Munteni“ dela Șibișel, cu nunta lor călare! Și mireasa-i călare și „surorile de mireasă“ cu interesante cărpe vârgate în spate, și după ele junimea, tot călare!

cedonia. Uriașă mulțime i-a însoțit, larmă grozavă eră pe toată Sacra Via (Calea sfântă. — Se vede că iară erau zile de tulburări în Balcanii noștri,

cari și azi sunt un vulcan aproape vecinic neastâmpărat).

2 April. — Conzulul de Etolia, călătorind la Roma, a primit obicinuitul

dar: 20.000 as-i; însoțitorii lui pe jumătate.

11 August. — Senatul a hotărât, că pedepsele în bani dictate cutărilor arândatori sau perceptori de dări ai statului, să nu treacă și asupra moștenitorilor.

28 August. — Tullius a fost apărătorul lui Sulla față cu acuzatorul Torquatus, în afacerea parlamentară. Pe acuzat l'au osândit. — Pretorului Tertinius, pe când prezidă ședința tribunalului, în decursul pertractării i s'a adus vestea, că fiul seu a murit! Dar știrea a fost numai o scornitură a prietinelor acuzatului Coponius, ca să se tragăne și amâne pertractarea! Speriat a fugit pretorul acasă, dar aflând adevărul, a venit și a urmat ședința!

Și așa mai departe. Precum vedem aduceau și acele „gazete“ știri destul ne felurite, încât și azi le poți ceti cu interes.

RÂNDURI MĂRUNTE

Din cauze tehnice, neatârnatore de voința noastră — nu am putut trimite săptămâna trecută revista, de aceea dăm acest număr dublu. Pe viitor „Cosinzeana“ se va expeda regulat Vinerea de aici, având a fi Sâmbăta, cel mult Duminică dimineața, și în cele mai depărtate poste.

*

Trupa Antonescu, care la Arad a fost primită în chip cavaleresc de artiștii teatrului maghiar de acolo, și unde li s'a pus la dispoziție teatrul orășenesc, în care au putut jucă ca la ei acasă în București, — la Oradea mare a fost respinsă cu rugarea ei de a i-se pune la dispoziție teatrul.

Frumos și după vrednicie sârbătoriți au fost artiștii la Lugoj, la Arad și la Brașov. În săptămâna viitoare joacă prin Bihor, Selagiu, Sătmar; la Oradea (18 și 19 Nov.), Șimleu (20 și 21 Nov.) și Baia mare (22 și 23 Nov.), apoi revenind în Bihor la Beiuș (25 și 26 Nov.) se întorc la Blaj, unde în 28 Nov. încheie strălucitul lor turneu, care va rămâne un eveniment în istoria culturală a zilelor noastre.

*

Un bun serviciu

fac acestei reviste acei dintre cetitorii ei, cari mai sunt în restanță cu plata pe jumătatea a doua, — dacă ne trimit de grabă suma cu care ne dăoresc, — căci altfel revista are să lupte prea greu cu cheltuelile însemnate ce se cer cu scoaterea ei.

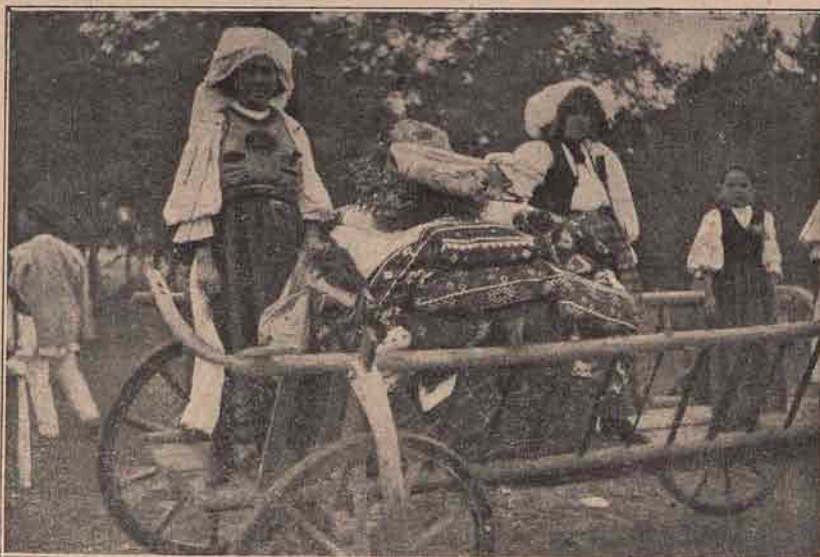
*

Carul cu nuntașii dela Romoșel, tras de 4 boi din cei mai frumoși din sat.

Acelaș car văzut mai deaproape, cu femeile de nuntă. — Apoi las' de nu eră chiar lipsă să se pună la el așa patru boi...

Acelaș car văzut mai deaproape, cu — zestrea în el.

Cea mai mare lucrare de mâni omenești, poate fi numit, cu drept cuvânt „Canalul Panama“ tăiat de curând de Americani. Ba Americanii țin, și o spun cu mândrie, că doar *pentru toți vecii va rămâne* această tăiere de canal *cea mai mare* lucrare de mână omenească pe pământ. Ca să se vadă ce mărimi are această lucrare, să scot la iveală următoarele:

Pentru săparea vadului Canalului s'a scos atâta pământ și s'a împușcat cu dinamită atâtea stânci (se știe că s'au spart șire întregi de munți pe cari veacurile și apele celor două oceane nu i-au putut șterge de pe fața pământului!), încât pus acest pământ tot pe vagoane de tren, ar da un tren așa de lung, încât ai putea încinge pământul de 4 ori peste brăul seu jur împrejur! Cu același pământ ai putea zidi de nou vestitul și uriașul Zid chinez, care e de 1500 km., prelungindu-l pe 2500 km. Piramidele egiptene sunt cunoscute. Sunt niște colosuri, curat turnul Babilonului ce ating norii cu fruntea lor. Și ci-că pământul scos din canalul Panama, ți-ar da 63 astfel de piramide ca cea mai mare din cele egiptene. Și punând lângă olaltă piramidele astea, ai căpăta un lanț de piramide lung de 28 km.

Într'adevăr numeri cari lasă să ne facem și noi închipuire despre uriașele întinderi ale lucrării din America!

*

Biserica românească din Tiurea și jandarmii. În comuna Tiurea din părțile Clujului este o veche biserică românească de lemn, foarte prețioasă ca structură arhitectonică și ca stil românesc de clădire. E un complex minunat de linii armonioase, cărora turnul svelt, subțirel, le dă o înfățișare cu adevărat artistică. Prețul deosebit al acestui monument de artă românească, a fost recunoscut numai decât, de ochiul ager al dlui *Alexandru Tzigara-Samurcaș*, eminentul om de arte din București, în o călătorie a sa prin Ardeal. În vremea din urmă, harnicii Tiureni și-au clădit o biserică nouă, mai încăpătoare, iar vachea biserică au făcut-o vânzătoare, gândindu-se, fi-

Bobâlnenii, ca culegători de vie, cu carul și pogânciul lângă boi, cu storcătorii voioși în car pe lângă butea cu must și cu culegătoarele smerite, ducând corfe cu roada cea dulce.

rește, la vre-un sat românesc mai sărac, care nu poate să-și ridice un locaș nou de închinare. Acest fel de vânzare nu e ceva necunoscut în satele noastre ardelenesti. Tocmai în acest timp s'a potrivit vizita dlui *Tzigara-Samurcaș* prin Tiurea. Se îmbiă deci, un minunat prilej pentru colecțiile românești de artă, de a face o achiziție foarte norocoasă. Dl *Tzigara-Samurcaș* s'a învoit cu comunitatea gr.-cat. și a cumpărat pe seama muzeului de artă națională din București biserica veche din Tiurea. Lucru firesc și just: un monument de artă, care ne privește pe noi, să ocupe loc în o colecție românească.

Nu astfel s'au gândit niște Unguri din Cluj. Au început să țiepe numai decât, că iarăș se fură un monument de artă... ungurească din partea României, ca în cazul cu biserica lui Iancu din Vidra, reclădită pe moșia dlui *Brătianu* dela Florica. Dâșii susțin adecă, vorba vine, că biserica din Tiurea ar fi întruparea însușirilor artistice ale poporului unguresc din jurul Călății... Și nu s'au oprit numai la zarvă, ci Comisiunea regnicolară ungurească a monumentelor de artă, a făcut un strașnic protest la ministeriul de culte din Budapesta împotriva cumpărării dlui *Tzigara-Samurcaș*. Afacerea s'a trăgănat multă vreme, însă dl *Al. Tzigara-*

Samurcaș, ca omul care să știe de partea dreptății și a adevărului, a făcut pașii necesari, ca biserica să fie transportată la destinația sa.

Atâta le-a lipsit patrioților noștri. Solgăbirăul din Tiurea a trimis numai decât... jandarmi la nevinovata biserică, ca să o păzească — zice-se — de înstreinare. Dl *Tzigara-Samurcaș*, a întervenit zilele trecute personal în Budapesta, pentru dreptul seu. Nu se știe încă cu siguranță, dacă i se va recunoaște acest drept, sau nu.

Un lucru la tot cazul e interesant și semnificativ: cum de marii cunoscători de artă ai Ungurilor, nu s'au gândit niciodată la biserica din Tiurea, care aici a îmbătrânit cum s'ar zice, pâna în clipa, când o descoperă directorul de artă națională din București?

*

Apunerea sărutării... În Anglia, mai vârtos ca în alte țări, s'a pornit o mișcare serioasă pentru *înlăturarea sărutării* din obicinuințele sociale. Bine înțeles nu poate fi vorbă despre sărutul înfocat, dulce, aprins, în care se manifestă amorul. A-l înlătură pe acesta, ar fi o problemă a cărei rezolvare nu ar luă-o asupra lor nici serioșii și înțelepții Englezi. A porunci tinereței să fie stâmpărată, ca iubitul să nu-și apropie de sine pe draga lui, să se mulțamească

Mirii și nașii din nunta dela Romoșel, fotografiați așa cum să țin de mână prin cite o năframă, — și steagul greu încărcat de năfrâmi, purtat de cel mai voinic flăcău din sat.

Româncuțe de pe Valea-Geoagiului, în port de Tulgheș, lucrat în Atelierul de țesătorie din Orăștie, — venite la petrecerea de a doua zi a sărbătorilor.

cu o atingere și strângere a mâinii, — ar fi a porunci focului să nu mai ardă, ci se deă flacări stâmpărate, calculate, măsurate cu gradul, după plac. E vorbă numai de înlăturarea celorlalte sărutări ce se obicinuesc, în atingerile sociale. Damele anume prea au introdus și în Anglia, ca și încolo în toată lumea, obiceiul de a se sărută la întâlnire, la despărțire, la multe ocazii. În odaia de primire a oaspeților, doamna casei trebuie să primească și să deă atâtea sărutări, câte vizite de dame i se fac. Apoi fie că cea sosită îi e o prietină veche și dragă, pe care din toată inimă o sărută, ca pe o soră, fie că îi e o ființă cu totul indiferentă ori chiar rea, — trebuie să o sărute, la sosire, la despărțire. În gări apoi, la sosirea și la plecarea trenurilor, poc-poc sărutările și cu treabă și fără treabă, și de drag și așa de plătit urechea. Locul acestui sărut, e înlocuit prin strângere călduroasă de mână, iar unde chiar e vorbă a se marcă o intimitate mai mare, ca între rude, se atinge ușor numai obraz de obraz, fără sărutare cu buzele. — Femeile engleze fac mare propagandă pentru acest fel de salutare între dame și se vede că cu deplin succes. Toată lumea e *pentru*.

De altfel la Paris, în lumea aristocrată, acest fel de salutare între dame e introdus ceva și mai demult. Căci aci se pornise nainte cu câțiva ani propaganda contra sărutului superfluu. Și eră vorbă, că în loc de sărutul pe gură, să se introducă sărutul pe obraz. Așa s'a purces. Odată însă două tinere aristocrate în loc să se sărute pe obraz, fiecare crezând că cealaltă o va sărută, și-au atins numai obrazul fără nici o sărutare. Au izbucnit amândouă în un râs din toată inima, — după care una spuse: „Dar știi că așa-i și mai bine?” Și ca mâne fu — modă *acest* fel de „sărut” fără sărut. Aceea ce fac acum femeile engleze, e, că primesc noul obicei și-l generalizează *pentru toată lumea*, nu numai ca un obicei special al claselor aristocrate.

Să ne englezim și noi.

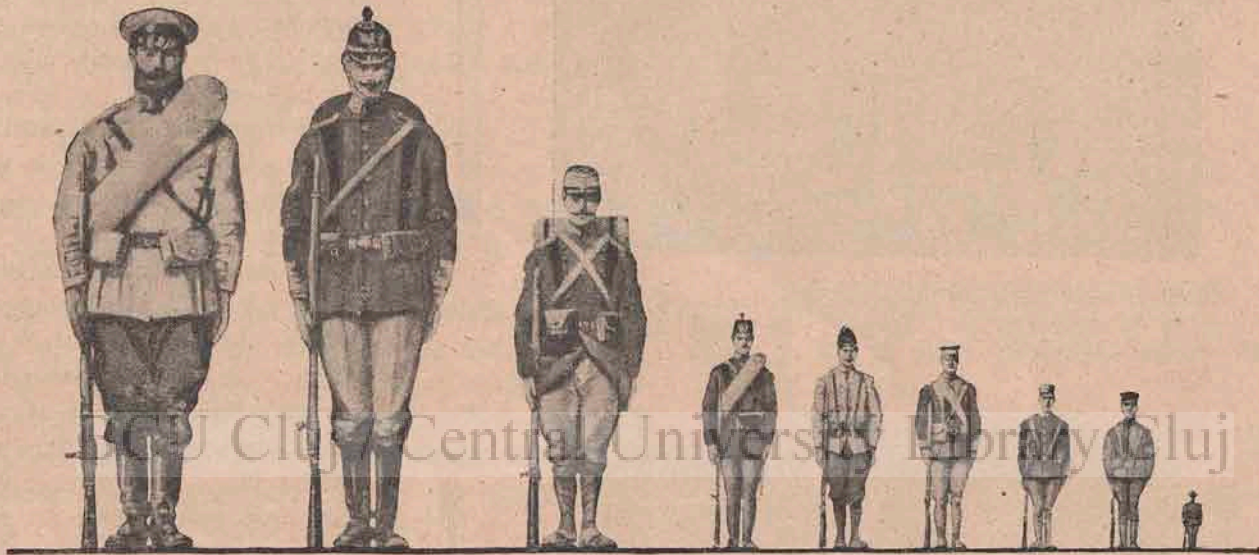
*

Căsătorii de orașe mari. Statistica asupra vieții de tot felul a Parisului în 1912, apărută de curând, arată în ce privește *căsătoriile*, temelia vieții familiare, următoarele date: S'au încheiat de tot în Paris 31.611 căsătorii, marea majoritate căsătorii normale, dar multe între ele și fără socoteală. Așa de pildă în 61 cazuri „mirele” a fost cu câte 25 ani mai bătrân ca mireasa, iar în 7000 de cazuri mireasa mai bătrână ca mirele. Dintre cei căsătoriți a doua oară, 800 bărbați au și pășit nain-

tea — matriculantului cu a doua aleasă a inimii lor încă înainte de a împlini un an de jale! Iar în 57 de cazuri bărbatul văduv abia peste 25 de ani s'a căsătorit de nou, — fie că atâta timp i-a trebuit până și-a putut uita pe buna și draga lui soție dintâi, fie că atâta până să-i treacă frica de a se mai însură. — Femeile văduvite, mai greu se hotărăsc a se căsători de nou (ori mai greu se mai pot căsători de nou) în un oraș mare ca Parisul. Numai puține, câteva sute, se căsătoresc a

doua oară, și între acelea abia au fost 21 care s'au hotărât în vreme scurtă după moartea soțului dintâi a-și lua altul, cele mai multe abia după 10—15 ani dela moartea celui dintâi. De aceia pe care i-a apucat nărozia la bătrânețe, încă arată statistica Parisului: ci-că vreo 5 „miri” au fost de cei peste 60 ani, unii și de 70. Iar în 60 de cazuri au pornit proces de despărțire perechi bătrâne de 70—75 ani, ceea ce arată tot așa — nărozie la bătrânețe.

Înțelepciunea Americii față de — nebunia altor state.

În aceste zile când se scrie și se vorbește iar atâta despre sforțările ce le fac cele mai multe țări pentru a-și urca încă statul armatelor lor, — nu va fi fără interes să arătăm în chipuri, proporția armatelor celor mai însemnate state din lume. Precum se au unul față de altul chipurile de mai sus, — așa se are mărimea armatelor statelor respective între sine. 1. Cea mai înaltă figură, închipuind cea mai mare armată din lume, arată pe *Rusia*, care în timp de pace are sub arme 1 milion și 200.000 soldați, iar în timp de războiu peste 4 milioane. — 2. Urmează îndată după ea *Germania*, cu armată în timp de pace 650.000, iar în timp de războiu 2 milioane 400.000. — 3. *Francia* cu 610.000 în timp de pace și cu 1 milion 800.000 în timp de războiu.

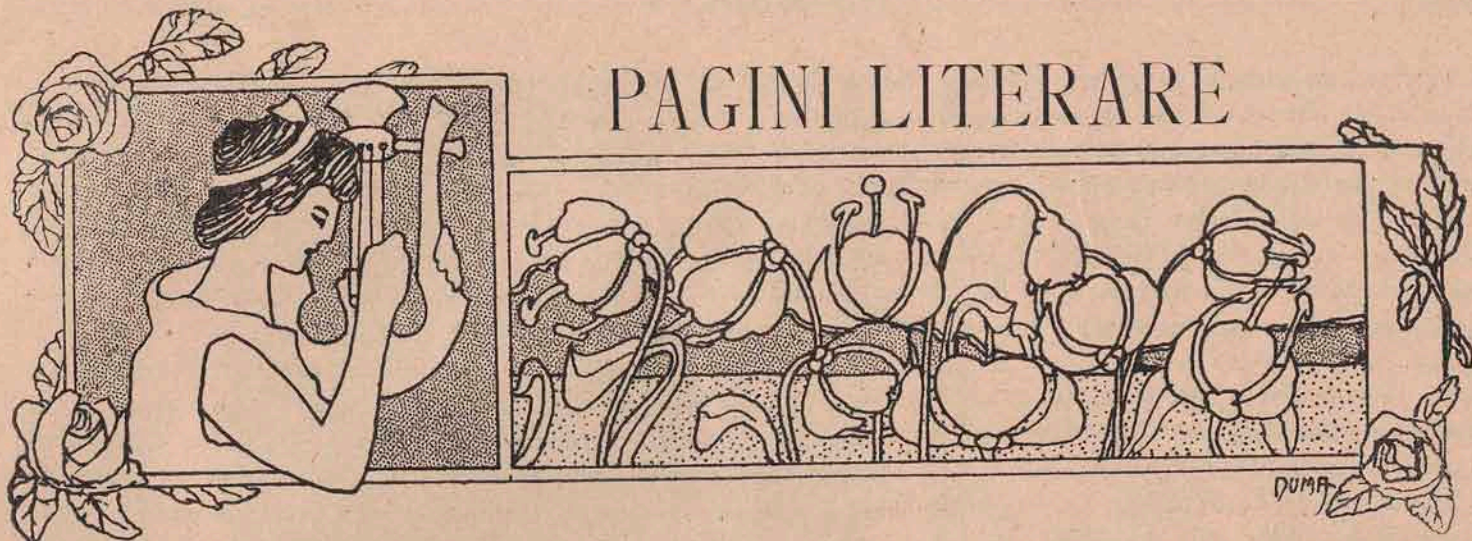
— 4. *Austro-Ungaria*, cu 420.000 în timp de pace și 1,200.000 în timp de războiu. — 5. *Anglia*, cu 250.000 în timp de pace și 700.000 în timp de războiu. — 6. *Italia*, cu 260.000 în timp de pace, și 700.000 în timp de războiu. — 7. *Iaponia*, cu 240.000 în timp de pace, și 650.000 în timp de războiu. — 8. *China*, cu 80.000 în timp de pace, și 500.000 în timp de războiu. — *Statele Unite Americane*, cu 80.000 în timp de pace, și 200.000 în timp de războiu.

Ce reese din aceste cifre? Că statele Europene merg până la nebunie în încărcarea lor cu arme! Par'că cu cât sunt mai culte, cu atât mai sălbatece în dorul de a se zdrobi unul pe altul! State ca *Germania*, care are cu 15 milioane *mai puțini locuitori*, decât *Statele Unite ale Americii*, ține sub arme 650.000 de oameni (și acum își urcă armata la 800.000 în timp de pace!), cheltuind

Dunăre de bani cu susținerea unei astfel de armate și lipsind dela munca națională jumătate de milion de lucrători. Pe când *America* ține abia 80.000 sub arme, cheltuind de 8 ori așa de puțin cu armata și lăsând muncii sutele de mii de oameni tineri! Pofțiți și socotiți cât folos are statul acela după acest lucru: brațele acelea muncitoare aduc folos înfloririi țării, iar sutele de milioane ce s'ar cheltui cu ele dacă ar fi și *Americanii* așa de înarmați până în creștet ca *Europeanii*, — le poate folosi pentru așezeminte obștești de folos poporului, pentru *cultura* lui, pentru îngrijirea lui în tot felul!

Iată o asemănare care, vrând nevrând, arată pe *Americanii* mult mai presus, *mai înțelepți*, decât noi *Europeanii*.

Apostolii.

*Bieți ochii mei, apostoli ce-și înalță
Privirile spre ceruri rugătoare
Și, credincioși, se 'nchină și așteaptă
Ca duhul sfânt pe ei să se coboare.*

*Cu duhul sfânt al mângâierii tale
Coboară peste ei a ta privire
Și flacăra lor caldă o 'nfrățește
Cu-a soarelui eternă strălucire.*

*O, pieptul meu, biserică sfințită,
În care teama-și tremură fiorul
Și gândurile toate îngenunche
Și-și spun în cor durerea lor și dorul.*

*Trimite-le a mângâierii rază
Și fă ca focul lor să se aline,
Căci ele-au înălțat măreț altarul
Și-l înălțară numai pentru tine!*

I. U. SORICU

ROȘIORUL

ION CIOCĂRLAN

Părinții lor erau prietini și profesau în acelaș sat renumit prin podgoriile lui, ce dădeau un vin minunat.

Unul eră părintele Ionică Mirăuță, care-și avea gospodăria întemeiată în creasta dealului de unde priveghea tot satul dintr'o aruncătură de ochi, iar celalalt eră „dascălul“ Toderiță Vântul, cum îl alintau sătenii în semn că se purtă blând, ca o mamă duioasă, cu toată „gânga“ de copii ce trebuia să-i învețe carte.

Părintele, ca unul ce avusese copii mulți și tot fete, cari ceruseră zestre multă, nu prea eră înstărit; învățătorul dimpotrivă stetea mai bine ca toți din sat, pentru că apucase ceva cheag și dela părinți și, cum făcuse întâmplarea, n'a avut decât un singur băiat, Petruțu, care i-a fost mâna „cea dreaptă“, căci îl crescuse așa fel, ca să-i rămână plugar și podgorean vrednic în urmă.

Cu toată nepotriveala averii, părintele Ionică totuș trăgea nădejdea să lege și mai mult prietinia cu Toderiță Vântul, făcându-se cuscri cu fata cea mai mică, Firica, pe care o mai avea și care știă bine, că oricine i-ar fi pețit-o, nu l'ar fi năcăjit cu zestrea, căci frumsețea și vrednicia ei prețuiău mai mult ca oricâtă avere. De altfel nici „dascălul“ Vântul nu s'ar fi dat în laturi de așa nemurire, căci stare avea el destulă; decât, nu deschisese niciodată vorba despre așa ceva, pentru că băiatul eră destul de tânăr și nu venise vremea să se gândească la socrie.

Dar dacă părinții nu se luase nici odată în vorbă despre încuscrire, căci se țineau fiecare mândri cu ceea ce aveau, băeții, dimpotrivă, puseseră toate la cale... și lucrurile ar fi fost gata dacă nu eră la mijloc o singură piedecă: armata. Atât Firica cât și Petruțu auzise din gura părintelui — care nu scăpă prilejul s'o spună, că el de-o fi să-și mărite fata după cineva, apoi nu o dă până când acela nu-și va fi făcut rândul la cătănie. Și cum hotărârea părintelui eră de neînlăturat, iar tinerii doriau să-și vadă cât mai curând visul împlinit, au pus la cale chipul cel mai potrivit, prin care s'apropie nunta măcar cu vreo câțiva ani. Trebuie să se ducă voluntar. Cum armata cea mai plăcută amândurora eră cavaleria, Toderiță Vântul află în curând că băiatul lui dorește să se ducă voluntar la Regimentul 6. de Roșiori. Dascălul i-a priceput gândul și dorul, i-a dat învoiala convenită și într'o bună zi, călare pe „Mureș“, calul cel mândru crescut de el, a pornit la regiment.

Cei câțiva ani, cu tot dorul ce eră la mijloc între cei doi tineri, au trecut repede. Mai erau doar câteva luni până în toamnă la liberare, când fusese sorocită și nunta.

Dar cu toate că timpul cel mult așteptat se apropiase, și tinerii se iubeau mai mult ca oricând, totuș părinții, atât dintr'o parte, cât și din alta, nici nu se gândeau la nuntă... De când cu zarva de războiu din vecini, în casele cele două coborâse negura îngrijorării...

În fiecă zi, și în orice parte s'ar fi întors, nu auziai vorbindu-se decât de război și de mobilizarea oștirii românești... Bărbații se țineau tari, cum trebuia să și fie, și spuneau că orice-ar fi, e datoria fiecărui

voinic să deă pildă, că e vrednic să poarte numele strămoșilor de altădată...; mamele însă ascultau cu inimile strânse, mirându-se nu atât de tăria bărbătească a celor bătrâni, cari își îmbărbătau feciorii, cât de inima celor tineri, a Firichii și a lui Petruț. Veseli ca întotdeauna, dar mai vioi și mai înflăcărați ca oricine, nu auziau vorbind decât de vitejia voinicilor Români și victoria țării românești, singurele dorinți cari se păreau că le stăpânesc inimile lor tinere...

Petruț, care acum se purtă numai în tunica de roșior, umblă mai mult călare, de colo până colo pe la treburi, neputându-și stăpâni părerea de rău, că intrase în armată ca schimbaș iar nu permanent...

Din când în când îi veneau gânduri să plece la regiment, așa fără ordin de chemare, și până va sosi clipa cea hotărâtoare, să stea acolo între camarazi... Și atunci, călare pe „Mureș“, dădea galop de suia clinul dealului într-o clipă, spre casa părintelui Ionică, spunându-le gândul. Părintele, dând din cap cu oarecare vădită mulțumire, i s'arătă părtaș, zicând că așa-i stă bine voinicului; iar Firica, râzând îi șoptea în taină, că și ea îi dă binecuvântarea unui sărutat, cu condiție însă, ca să nu se întoarcă fără decorații și faima bravurilor.

Singură mama preoteasa stătea îngândurată și cu ochii înrouați, fără să zică vreun cuvânt... Eră între firi deosebite și nu cuteză să-și spună ce-i stătea pe suflet. Când s'adunară însă laolaltă de vale la Toderița Vântul, apoi aici își găseă de tănuit în tovărășia cuscrei, soția învățătorului. Aceasta măcar că nu eră femeie proastă, totuș nu se putea stăpâni să nu ție în seamă semnele viselor, mai ales acum pe vremurile acestea. Astfel nu putea să uite visul din noaptea anului nou.

Aveă par'că un porumbel alb și frumos, care eră atât de blând, încât îi stetea numai pe umăr, și îi mănca din palmă. Dar deodată se face în preajmă o vâlvătae de foc ce-și ridică para până în naltul cerului... Porumbelul atunci bate speriat din aripi și haiti că e prins în para pârjolului și mistuit într-o clipă... Și atunci speriată grozav, s'a trezit plângând... Și visul acesta, povestindu-l acum prietinei sale, spunea că se teme de vreo primejdie, doamne ferește, pentru Petruț al ei... De, focul și porumbelul, mai știi...

Și teama se încuibă în inimile de mamă, cu atât mai mult, cu cât și preoteasa avuse o vedenie... Într-o noapte, spre bobotează, pe cât ținea minte, i s'arătase Firica în vis, îmbrăcată în port călugăresc... Decât iarăș se întorceau, și căutând să se îmbărbăteze una pe alta, spuneau că „doar n'a mai fi nimic...“ Și cu nădejdea asta se trudeau să fie și ele gând în gând cu ceialalți ai lor, cari erau părtași ai voiniciei.

Și n'frământări de acestea, vara zbură spre alte tarâmuri, depărtând par'că primejdia și apropiind vremea cea mult așteptată a nuntei.

Dar în răcoarea unei seri liniștite, deodată răsună înfiorător dangătul clopotelor dela biserică, iar de pe

cele două dealuri buciunau trimbițele chemarea de război... Un fior de grije copleșitoare a străbătut atunci inimile celor două mame, și ca împinse de acelaș gând al rugei de ocrotire Dumnezeiască, una a eșit să-și petreacă băiatul, pe care c'o clipă înainte nu se săturase sărutându-l, iar cealaltă, de sus de pe deal să vadă de nu poate desluși ce se petrece jos în ograda cuscrilor, unde bănuia să fie și preotul.

Amurgul se lăsase însă deabinele în preajmă, și vederea nu putea să mai prindă nimic hotărât... Cu gând să-și ia fata și să scoboare de vale, dădu să se repeadă spre casă... De alături, Firica o prinse de mână și-i atrase luarea aminte, că de desupt pe coasta dealului s'auzeă tropot de cal. Printre chemarea trimbițelor și a clopotelor, amestecată cu larmătul mulțimei ce ferbeă jos în sat, în adevăr că se lămureă apropierea unui călăreț...

În aceeaș clipă a vorbeii lor, din umbra fururii a serii se desprinde chipul lui Petruț... Călare pe Mureș, care mănca pământ în mersul lui, ridicase dealul ca gândul și acum eră în fața celor două suflete, care tocmai le eșise în cale. Cele dintâi vorbe cu care le-a întâmpinat au fost acestea:

„S'a mobilizat, m'a chemat cu ordin special! Ura! trăiască România!“ Și după ce ridică chipul, dând un chiot ce răscoli văile, sări jos de pe șea, apropiindu-se să-și ia rămas bun.

Sărută mâna mării preotese care îl îmbrățișă sărutându-l pe obraz, iar Firichii îi strânse amândouă mâinile cu căldură, rugându-o să se gândească și la el din când în când. Preoteasa cu glas tremurat îi urează drum bun cu izbândă, iar Firica, bucuroasă că amurgul serii i-ascunde ochii rourați de lacrimi, îi strigă:

„Nu uită, Petruț, că doresc victoria României și ție izbânzi vitejești... cu decorații!“

— Așa va fi, ura, trăiască România!“ strigă din nou roșiorul și încălecând iarăș pornește în galop, dă un chiot voinicește, care s'amestecă cu clocotul celorlalte ce se ridică din piepturile voinicilor din vale!..

Cele dintâi zile ale mobilizării cu fiorii de grije cu soartea țării, au trecut și toți au credința unei izbânzi strălucite, oricare ar fi chemarea și hotărârea țării... Prea mare a fost avântul voinicilor plecați, pentru că izbânda să nu fie numai pomenit strălucită... Și acum în ochii fiecăruia se cetea mulțumirea, că au avut norocul să trăiască astfel de clipe, prevestitoare a unor vremuri mari, neînchipuit de glorioase, ce nu vor întârziă să vie pe calea deschisă de vitejii de azi... Și târzie vreme n'a fost la mijloc, până ce veștile cele îmbucurătoare să sosească... Și dintr-o parte și din alta, dela cei peste o jumătate de miie de voinici, plecați din sat, soseă scrisul cel aducător de bucurii...

Părinți, frați și surori, ori mândrele fete ale satului, cari și unii și alții aveau departe o ființă dragă a cărui dor îl purtau, acum se bucurau... În două case

ale satului, în ceea a dascălului Tudoriță și a preotului Ionică, bucuria nu-și găsisese încă locul.

Trecuse săptămâni la mijloc și nu le venise nici o veste dela Petruț al lor... Mamele nu mai conteneau plânsul, răscolind înțelesul tuturor visurilor din toate vremurile; iar cei doi bărbați, deși se țineau mai tari, câte odată totuș nu puteau să-și stăpânească durerea îngrijorării.

Singură Firica de se arătă mai bărbată. Când între unii când între alții căută să-i încredințeze, că inima ei îi spune, că Petruț e bine și are să vie așa precum îl dorește ea... Și nădejdea aceasta n'a întârziat să fie întărită chiar prin scrisul celui dorit, care îi vesteă că el a avut norocul să dea ochi cu dușmanul, și-a căpătat și-o decorație...

Scrisoarea a fost purtată din mână în mână. Din vale urcă pe deal și de aci se întorcea iarăș spre casa învățătorului, cetind-o fiecare de nenumărate ori, și totuș par'că nu-ș credeau nimeni ochilor. Mamele mai ales, care nu puteau s'o cetească, își închipuiau că scrisoarea e o plăzmuire, așa pentru ca să fie înșelate ele... Pe câtă vreme Petruț al lor nu putea să mai scrie, căci după cum zvoneau toți ai satului, el fusese răpus la cea dintâi ciocnire. Ca să se încredințeze de nu le înșală ai lor, s'au dus și până la alți streini să le cetească scrisoarea, să vadă de-i adevăr sau ba ceea ce li se cetea. Dar până s'au încredințat că nu eră la mijloc nici o plăzmuire amăgitoare, au trecut alte săptămâni, cari prin lipsa de vești, iar le-a adus grije în suflet. De data asta se îngrijau și ceilalți, căci în tot timpul campaniei, până când ceilalți oșteni începuse să se întorcă, afară de cea dintâi scrisoare nu mai primise decât una singură, și aceea nu scrisă de condeii lui ci de-o mână streină, care-i vesteă că e sănătos și în curând va veni acasă. De data aceasta mai liniștite s'ar fi simțit mamele cari nu cunoșteau glasul slovelor, dacă n'ar fi cetit și ele adevărul în ochii celorlalți ai lor, dar mai ales în ochii Firichii... Și durerea lor eră cu atât mai mare, cu cât mai toți cei cari plecase, chiar în urma lui Petruț, veniseră cu toții acasă și acuma îi sărbătoreau cu drag. Ca să scape odată de chinul acestei al așteptării, fără nici o nădejde, se hotărâse ca cei doi bărbați, stâlpi ai caselor cu grija, să pornească la regiment, să se încredințeze de firea adevărului.

Înainte plecării, sara, tocmai s'adunase cu toții la Tudoruț în vale, ca să hotărască, dacă să plece ori să mai aștepte. Mamele cu sufletele zdrobitoare și cu lacrimile în ochi, stăruiră să plece numai decât, și bărbații fură de aceeași părere. Singură Firica spuse că tot ar fi bine să mai aștepte, — căci inima ei îi spune că e bine, — dar asta o zicea așa mai mult ca să se îmbărbăteze singură, căci de altfel și ea ar fi voit să știe odată ce e cu Petruț.

Dar când tocmai stăteau nehotărâți, afară răsuna tropot de cal... Mai înainte ca să aibă timp ai casei ca să dea fuga afară, pe prispă s'aud pași apăsați în zor-

năit de piteni, precum și glasul celui mult așteptat, care-i strigă pe nume...

Atunci în lumina puternică a lămpilor, ușile rămân deschise în laturi, iar în mijlocul celor cari purtase atâta vreme grija cea chinuitoare în suflete, se învârtește de colo până colo Petruț roșiorul, neștiind cu care să vorbească și să dea mâna mai întâi...

Și-a ales după cum se cuvenea pe-ai lui cei de-a-proape, mama și tata, a trecut apoi la părintele și tovarășa Sf. Sale, sărutându-le mânilor și spunându-le cuvinte pline de dragoste, iar apoi prins între unii și alții deoparte, iar în față pironit de ochii Firichii, stătă o clipă nehotărât... Îndemnul sufletului său eră s'o îmbrățișeze și s'o sărute cu nesațiu, după cum visase de atâtea ori, cât fusese departe, dar ea nu-i eră nici logodnică până acum, și se găseau în fața părinților de-o parte și de alta.

...Îi întinse apoi numai mânilor, apucându-i-le pe-ale ei și privind-o în ochi își mărturisea dorința sufletului... Firica, înțelesese totul dela cea dintâi încrucișare de priviri, căci acelaș eră și dorul ei nețărnut; dar erau atâtea ochi, cari trebuiau să încuviințeze ca să se împlinească dorința lor...

Așa cum stătea în față cu mult iubitul ei roșior, ochii ei rugători se îndreaptă spre taica și maica, cum le spuneă părinților, apoi către ceilalți cari trebuiau să-i devină tată și mamă!... Și dintr'o parte și din alta semnul binecuvântării eră dat...

Mânilor lor se desprind pentru ca să se îmbrățișeze cu patimă, în vreme ce gurile lor pecetluiesc sărutul logodnei...

Iar de-o parte și de alta părinții plâng lacrimi de bucurie.

Reverie.

*Ca 'n vis mă văd într'un amurg de sară,
Pe-o uliță intrând...*

*Călare vin pe-un roib mărunt de țară
Și 'n plete-mi fluturând
Adie lin un vânt de primăvară.*

*La porți moșnegii-i văd și cărd de fete
Și 'n pulbere 's copii
Ce chiuesc în urmă-mi pe 'ndelete,
Sau râd cu toți zglobii
Când hore 'ntind prinzându-se de bete.*

*Eu trec la pas și 'n albele pridovare,
Boerii șed la sfat,
Pe jilțuri largi, în scapătul de soare
Și 'n jur ca fermecat
Plutește-un blând miros de pomi în floare.*

*Opritu-m'am la han și stau la masă.
Subt chioșcul adumbrit.
Îmi toarnă vin o mândră crâșmăreasă
Și nu 'ș de ce-a roșit
Când o 'ntrebai, crâșmarul de-i acasă?...*

I. M. MARINESCU — Ram.

REGRET

GUY DE MAUPASSANT

Domnul Saval, sau cum i se zice în Mantes „moș Saval“, s'a sculat. Plouă. E o zi tristă de toamnă; foile cad. Cad încet în ploaie, ca o altă ploaie mai deasă și mai înceată. Dl Saval nu-i vesel. Merge dela sobă la fereastră și dela fereastră la sobă. Vieța are zile triste. Ea nu va mai avea decât zile posomorâte, pentru el acuma, pentru că are 62 de ani! E singur, băiat bătrân, fără să aibă pe cineva pe lângă el. Ce trist e să mori așa, singur, fără nici o iubire devotată.

Se gândește la vieța lui atât de sarbădă și de deșartă. Își aduce aminte de trecutul lui depărtat, de timpul copilăriei lui, de casă, de casa cu părinții lui; apoi colegiul, eșirile, timpul cât a studiat dreptul la Paris. Pe urmă, de boala tatălui și de moartea lui.

S'a întors să locuiască cu mama lui. Au trăit amândoi, tânărul și bătrâna, liniștiți, fără să dorească ceva mai mult. A murit și ea. Ce vieță tristă!

A rămas singur. Și acuma va muri și el încurând. Va dispărea și totul se va sfârși. Dl Paul Saval, nu va mai fi pe pământ. Ce lucru grozav! Alți oameni vor trăi, se vor iubi și vor petrece. Da, se vor bucura de vieță, și el nu va mai fi! E curios că mai poți să râzi, să petreci, să fii vesel sub siguranța a-aceasta veșnică a morții. Dacă moartea aceasta era numai probabilă, s'ar fi putut încă spera; dar nu, ea e inevitabilă; tot atât de inevitabilă ca noaptea după zi.

Cel puțin dacă și-ar fi petrecut; dacă ar fi făcut ceva; dacă ar fi avut și el aventuri, plăceri mari, succese, satisfacții de tot felul. Dar nu; nimic. Nu făcuse nimic, niciodată nimic, decât să se scoale, să mănânce, la aceleaș ore, și să se culce. Și ajunsese așa la vârsta de 62 de ani. Nu se însurase, ca ceilalți oameni. Pentru ce? da, pentru ce nu se însurase și el? Ar fi putut, pentru că avea ceva avere. N'a avut ocazie? Se poate! Dar cineva face să se nască ocaziile aceste! Eră fără grije. Trândăvia era marele lui rău, defectul și vițiul lui. Câți oameni nu reușesc la nimic cu trândăvia lor. Le e așa de greu unora ca să se scoale, să se miște, să meargă, să vorbească și să răspundă la întrebări!

Și nici nu iubise. Nici o femeie nu adormise la pieptul lui într'o completă uitare a iubirei. Nu cunoscuse măhnirile plăcute ale așteptărei, fiorul divin al mânei strânse, extazul pasiunii triumfătoare.

Ce fericire supraomenească trebuie să-ți umple inima, când buzele se întâlnesc pentru prima dată, când strângerea celor patru brațe face o singură ființă, o ființă fericită din două ființe fericite cari se iubesc.

Domnul Saval se așezase cu picioarele la foc, îmbrăcat în halat.

De sigur, viața lui era pierdută, cu totul pierdută. Cu toate astea iubise și el. Iubise în taină, cu durere

și fără sforțări, cum făcea orice lucru. Dar, iubise pe vechea lui prietină, dna Sandres, nevasta vechiului său camarad Sandres. O! dacă ar fi cunoscut-o ca fată! Dar o întâlnise prea târziu; se căsătorise. Cu siguranță, că el i-ar fi propus! Cu toate acestea o iubise cu patimă din primele zile!

Își aminteă de emoțiile lui, de câteori o vedeă, de tristeța lui privind-o, de nopțile când nu puteă să doarmă, gândindu-se la ea.

Ce frumoasă era, altădată, și drăguță, blondă, cu părul creț și zimbitoare! Sandres nu era omul potrivit. Acuma avea cincizeci și opt de ani! Părea fericită. O! dacă îl iubise, atunci, dacă îl iubise! Și de ce nu l'ar fi iubit, pe el, pe Saval, pentru că o iubea mult, pe ea, pe dna Sandres. Numai dacă găcise ceva... Nu bănuise ea nimic, nu văzuse nimic, nu înțelesese nimic niciodată? Atunci ce ar fi gândit? Dacă i-ar fi spus, ce i-ar fi răspuns?

Și Saval se întrebă într'o miie de feluri. Își retrăia vieța și căută să-și dea seama de o mulțime de amănunte.

Își aduceă aminte de toate serile acelea petrecute, jucând cărți, la Sandres, pe atunci când nevasta lui era tânără și frumoasă.

Își aminteă de lucrurile despre care ea îi vorbise, de intonațiile pe care le avea ea altădată, de zimbelele ei mute, care însemnau atâtea gânduri.

Își aminteă de plimbările lor, câteși trei, pe malurile Senei, de prânziurile lor pe iarbă, Dumineca, pentru că Sandres era funcționar la subprefectură. Și deodată îi veni amintirea unei după amiază petrecută cu ea într'o pădurice de pe malul fluviului.

Plecaseră de dimineață, ducând mâncarea în pachete. Eră într'o zi de primăvară, una din zilele acelea încântătoare. Când totul se simte frumos, totul pare fericit. Paserile au strigătele mai vesele și zborul mai repede. Mâncaseră pe iarbă, sub niște sălcii, lângă apă, adumbriți de soare. Aerul era căldicel și parfumat: îl sorbeai cu plăcere. Ce frumos era în ziua aceea!

După masă, Sandres adormise pe spate: „cel mai bun somn din vieța lui“, spunea el, când s'a sculat.

Doamna Sandres luase la braț pe Saval și plecaseră amândoi dealungul malului.

Ea se rezemă de el. Râdea și spunea: „Sunt încântată, amicul meu, cu totul încântată.“ El o privi tremurând, se simți cum îngălbenește, temându-se ca ochii lui să nu fie prea îndrăzneți și ca nu cumva o tremurătură a mânei lui să-i destăinuiască secretul.

Își făcuse o coroană din ierburi mari și din crini de apă și îl întrebă: „Mă iubești, ca pe asta?“

Cum el nu-i răspunse nimic — pentru că nu găsisese nimic ca să-i răspundă, și el i-ar fi căzut în genunchi mai curând, — ea începă să râză, cu un râs nemulțumit, aruncându-i în față: „Prostule, ai! vorbește, cel puțin“.

El trebui să plângă fără să găsească vreun cuvânt.

Toate acestea îi reveneau acum, clare, ca și în prima zi. De ce-i spusese ea așa: „Prostule, ai! vorbește cel puțin“.

Și își aducea aminte cum ea se rezemă de el. Trecând pe sub un arbore plecat, își simțise urechea lui lângă a ei, obrazul lui lângă al ei și se reculese imediat, temându-se ca nu cumva să creadă voluntară această atingere.

Când îi spuse: „Nu e timpul ca să ne întorcem?“, ea îi aruncă o privire neobișnuită. De sigur, era curioasă. Nu se gândise, atunci; și acum își aducea aminte.

„Cum vrei, amicul meu. Dacă ai obosit, să ne înapoiem“.

Iar el îi răspunse:

„Nu că sunt obosit; dar poate că acum s'a sculat Sandres“.

Și ea îi răspunse, înălțând din umeri:

„Dacă ți-e teamă că s'a sculat, e altceva; să ne întorcem.“

La întoarcere, era tăcută și nu-l mai luă la braț. De ce?

Acest „de ce“ nu și-l pusese atunci. Acuma i se părea că înțelege ceva, care nu înțelesese niciodată... Ce?..

Domnul Saval se simți roșind și se ridică turburat, ca și cum cu treizeci de ani mai tânăr, auzise pe dna Sandres zicându-i: „Te iubesc“.

Se poate? Bănuiala aceasta care-i intrase în inimă, îl tortură! Se poate să nu fi văzut și să nu fi găcit el?

O! dacă era adevărat, dacă trecuse peste fericirea aceasta fără s'o simțită!..

Își zise: „Vreau să știu. Nu pot să rămân în îndoiala aceasta. Vreau să știu“.

Și se desbracă repede, îmbrăcându-se imediat. Se gândea: Am 62 de ani, ea cincizeci și opt; pot s'o întreb despre asta.

Și eși.

Casa lui Sandres era pe partea cealaltă a străzii, aproape față în față cu a lui. Plecă. Servitoarea deschise la ciocăniturile lui.

Fu mirată văzându-l așa grăbit:

„Dta, dle Saval; ți s'a întâmplat ceva?“

Saval răspunse:

„Nu, fetiço, dar du-te și spune-i stăpânei tale că vreau să-i vorbesc imediat.“

— Cucoana face dulceață de pere pentru iarnă; e în bucătărie și e neîmbrăcată, înțelegi dta...“

— Da, dar spune-i că e ceva foarte important“.

Servitoarea plecă și Saval începă să se plimbe cu pași mari și nervoși prin salon. Nu se simțea turburat cu toate acestea. O! se va întrebă, cum ar întrebă-o ceva de bucătărie. Avea 62 de ani!

Ușa se deschise: ea apără. Acuma era o femeie

grasă, voluminoasă și rotundă, cu obrazii plini, cu râsul sonor. Mergea cu mâinile depărtate de corp și cu mânecele ridicate pe brațele goale, năclăite de dulceață. Ea întrebă, neliniștită:

„Ce ai, prietine; nu care cumva ești bolnav?“

— Nu, scumpa mea prietină, dar vreau să te întreb ceva, care pentru mine e de o mare importanță și care mă neliniștește. Îmi făgăduiești că-mi vei răspunde drept?“

Ea zimbă.

„Eu sunt totdeauna sinceră. Spune.“

— Iacă. Te-am iubit din ziua în care te-am văzut. Te-ai îndoit?“

Ea îi răspunse râzând, cu ceva din intonația de odinioară:

„Mare nătărău ești! Am băgat de seamă din prima zi!“

Saval începă să tremure; bălbăi:

„Știi?... Atunci?...“

Și tăcu.

Ea întrebă:

„Atunci?... Ce!“

Ea reluă:

„Atunci?... ce credeai?... ce... ce... ce-ai fi răspuns?“

Ea răsă mai tare. Picăturile de sirop îi curgeau prin vârful degetelor și cădeau pe parchet.

„Eu?... Dar dta nu mi-ai cerut nimic. Nu era să-ți fac eu o declarație!“

Atunci, el făcă un pas spre ea:

„Spune-mi... spune-mi... Îți aduci aminte de ziua aceea, când Sandres adormise pe iarbă, după masă... când am fost împreună, până la întoarcere, colo...“

El așteptă. Ea nu mai râdea și îl privea în ochi:

„Da, îmi aduc aminte.“

El reluă tremurând:

„Ei bine... în ziua aceea... dacă aș fi fost... dacă aș fi fost... îndrăzneț... ce ai fi făcut?“

Ea începă să zimbească ca o femeie fericită care nu regretă nimic, și-i răspunse fără înconjur, cu o voce limpede în care mijeă o ironie:

„Aș fi cedat, prietine.“

Apoi se învârti pe călcâie și fugi la dulceațurile ei.

Saval eși în stradă, prăpădit ca după un dezastru. Se ducea cu pași mari prin ploaie, înainte, coborând spre râu, fără să se gândească unde merge. Merse mult timp, împins par'că de un instinct. Hainele îi erau learcă de apă și de pe pălăria mototolită, moale ca o cârpă, se scurgea apa ca de pe un acoperiș. Mergea mereu, mereu înainte. Și ajunsă în locul unde prânziseră în ziua aceea depărtată, a cărei amintire îl tortură.

Atunci se așeză sub arborii desfrunziți și plânse.

Trad. de: George Brănescu.

Iubirea ei.

Iubirea ei, o 'ntârziată floare,
Ce-a răsărit în umbră pe răcoare,
O viorea ascunsă 'ntre tulpine,
Ea înflorește numai pentru tine.

Iubirea ei, un înger alb de pază,
Încununat cu-a neprihanei rază,
Tovarăș nevăzut, ce 'n urmă-ți vine
Și-i fericit că e așa — cu tine!...

ELENA DIN ARDEAL

CĂDEREA FRUNZELOR

— POEZIE ȘI ȘTIINȚĂ —

I. VĂLEANU

„Cad frunzele!” oftează poezii și toți iubitorii de a se adânci cu sufletul în meditații asupra acestei apariții de melancolie în natură. Mii de gânduri și simțiri îi împresoară, când văd cum drumurile sunt așternute cu frupșorul galben, roșietic al frunzelor și cum o posomorîre copleșește totul. Doar câte un flăcău de mai fredonează în via, doina: „foaie verde...” dar pe tonuri mai jalnice, mai triste că vara la secere. E o doină ce suspină, slășiată de asprul vânt al lui Octombrie, căderea frunzelor, a „frunzelor îngălbenite...”

Cât de mult cu alt ochiu privește omul științei aceeași apariție în natură...

Îngălbinesc frunzele. Ce e aceasta? E că s'au înfundat visteriile pământului!, își dă seama omul științei. Circulația sucurilor s'a oprit în sinul pământului, ca și părăul stavilit de ele pe fundul văii în codru. Urmarea e, că nu se mai căraușește hrana prin rădăcini. Și așa clorofilul (verdele frunzei) se descompune, își pierde culoarea, dând naștere diferitelor materii de alte colori. Hydrații carbonici (zaharurile, amidul) oboșiți parcă și ei de atâta alergare, de astă primăvară până acum, se retrag spre repaos în frunchiu și rădăcini, în ceapă sau tuber, stând acolo ca nutremânt de rezervă, pentru primăvara viitoare. Iar dacă clorofilul nu mai are ce lucra, se descompune în materiile din care e compus. Și materiile acestea sunt colorate în chip și fel. Sunt materii solide netrebuincioase, și rămân în celulele frunzelor, colorând în mii de combinațiuni fețele foijelor fără viață acum. Câte variațiuni de colori există, toate sunt reprezentate pe frunzele căzute toamna. Sunt colorile, cari, între alte împrejurări de viață, au dat naștere verdului frunzelor. Doar „verdele” frunzelor nu e o culoare, ci e o materie compusă din multe-multe altele, ceea ce ușor o putem vădi, precum vom și face în alt articol. Cea mai comună culoare a frunzelor căzute toamna, e galbenă, roșie și roșie-gălbuie.

Așa își schimbă codrul fața vioaie, într'o mutră serioasă de bărbat copt. Și-i stă bine codrului și așa, doar că nu mai spune șoapte în taină, ci vorbește mai aspru celui ce ascultă glasul vieții, mai neîndurat, mai crud.

*

Cad frunzele: Poetul anină de fiecare cădere un vers, de fiecare dare peste cap în văzduh, o răsturnare a unui noroc, de fiecare lipire a frunzei pe bulgărul de fină, soartea unei vieți imaculate, strivită de o soarte aspră, haînă... Un vis frumos, ce leagănă atâtăea suflete ale mulțimei. — Doar omul științei de vede și această cădere prin alți ochelari, mai despicători a cauzelor reale.

Sunt reci nopțile. Soarele nu mai are puterea dă-tătoare de viață. Celulele, acele chilioare a frunzelor în cari se întâmplă prelucrarea materiilor, să strâng, răcite, mor, rând pe rând. Când clorofilul se descompune, piere și protoplasma celulei, iar părțile celulei se înlemnoșează. Are codița frunzei o părțică mai lată, la capătul unde atinge creanga. Aceasta e *vagina* ei. Unde vagina e în contact cu creanga, sunt niște celule ce nu se înlemnoșează, ba din contră, se înmoaie, se disolvă într'o materie suberoasă (burețoasă), uneori băloasă. E cum am zice nasul frunzei, care de frig în loc să înghețe, se înmoaie. Și din această deosebire a firii cozii de frunză, izvoarește fenomenul căderii frunzelor. Stratul de suber trece curmeziș prin vagină, numindu-se *lamela medie*. În chipul acesta legătura frunzei e slăbită și la o mică adiere de vânt vasele — cari toate au rămas întregi — din lamela medie se rup. Și frunza deslipită se pomenește plutind, fluturând prin aer. Așa se îngrijește natura, ca frunzele să părăsească crenguțele.

Pier frunzele sau adorm? Când frunzele își pierd clorofilul și îngălbinesc, își opresc ori și ce funcțiune a vieții. Și zadarnic așteptăm ca primăvara să-și înceapă iar funcțiunea, ea nu mai revine. Totuș frunzele îngălbenite de toamnă nu pier, căci frunzele ce pier de forțe externe întâi se ofilesc, apoi putrezesc, fără să-și piardă clorofilul. Și putrezesc acolo pe crenguțe, fără să cadă. Iar frunzele galbene nu putrezesc niciodată, dacă sunt scutite de umezeală. Nu pier frunzele căzute toamna, ci ele *adorm* un somn vecinic, ca moșneagul sub povara anilor, conservate bine, ca trupul îmbalzat, căci bine și-au îndeplinit slujba încredințată lor.

E lipsă, să cadă frunzele noastre? Nu știu de ce se mai și pune această întrebare. În natură totul e cu rost, cu adâncă înțelepciune făcut. Nu fără scop e legat bostanul mare numai de o loază slabă și lăsat să zacă pe pământ și numai ghinda mică se răsfăță pe crengi pe vârful de stejari, — dovadă povestea omului culcat sub stejar, căruia i-a căzut o ghindă pe nas, tocmai când se sfătoșă el, că de ce ghinda mică și nu bostanul crește pe crengile puternicului stejar. Așa

și cu căderea frunzelor. Ea e cu înțelepciune rânduită de natură. Arborii și pomii de sub zona temperată au lipsă negreșită, ca toamna să-și scuture frunzele. Sunt arbori cu coroană întinsă până departe, dacă acestora le-ar rămâne frunzele, zăpada s'ar prea încărcă pe creștetul lor, și ei s'ar prăbuși iarna sub povară. Și plantele perennis (cari viețuiesc mai mulți ani), au lipsă de regenerarea corpului lor. Brazilii suportă ușor povara, căci își modifică creștetul, fuguiat, cu cetinii plecați. Dar și ei își lapădă frunzele, însă nu deodată, ci *pe rând*, încetșor, încât ochiul neatent nici nu observă că el își *schimbă* haina, ci ni se pare, că frunzele brazilor ar fi în veci aceleași și verzi. Muritoare sunt și ele, ca tot ce e pământesc.

Căderea frunzelor e un act biologic de apărare, despre ce ne convingem dacă privim plantele anuale (cu viață de un an). Acestea nu-și mai lapădă frunzele, ci deodată cu frunzele se uscă și ele, trunchiul lor. Nu le lapădă nainte, căci nu are lipsă să-și aperse trunchiul contra poverii de zăpadă. E tot una penfru ea, dacă se prăpădește frunza ei sau mai rămâne.

*

Și milioanele de răni se vindecă. Rănilile multe ce rămân deschise pe urma căderii frunzelor se vindecă repede, se închid, din buna pază a naturii, căci altfel gerul iernii ar pătrunde tot trunchiul, făcând în el o pustiire groaznică. Pentru ca arborele, pe urma rănilor cauzate prin căderea frunzelor, să nu se prăpădească de ger, își astupă vasele, prin formarea așanumitelor *tillii*. Acestea se formează în celula vasculară ce se deschide în rană, se înlemnosează, și astupă, asemenea unui dop, gura vasului. Și ca umezeala să nu facă stricăciune, stratul de suber (buretos) se îngroașe și acoperă chiar și capul vaselor rămase libere prin ruperea frunzei. Așa își vindecă arborii milioanele de răni, cauzate prin căderea frunzelor.

Codrile rămâi pleșuv: și despoiat ești, ca lanul de grâu fără spice, ca sfinxul fără raza soarelui, ca stânca fără covorul mușchilor. Ici colea câte un firicel, din pânza ruptă a funigeilor, te mai împodobește, făcându-te și mai îngrozitor. A pierit farmecul ochilor tăi.

Se îngroapă natura fără concertul paserilor. Și o tristeță nepricepută ne copleșește. Oare ce plângem: frunzele căzute, sau — pe noi înșine? Și abia târziu ne dăm seama, că e luna lui Noemvrie!

Budapesta, Nov. 1913.

Citiți splendidul roman „**Misterul poetului**“ de Antonio Fogazzaro.
Editura: „*Librăriei S. Bornemisa*“,
Orăștie. — Prețul 2 coroane, franco.

NEBUNUL CALIFULUI

— POVESTIRE ORIENTALĂ —

Se întâmplă că Harun-al-Rașid, urmașul profetului, favoritul lui Allah, eră într'o zi în toane rele. Vistiernicul său se plânse că visteria eră goală și în divan nici unul din vizirii lui nu știuse să spună cum și ce fel s'ar umplea la loc.

„Sunteți cu toții niște proști!“ s'a răstit califul supărat la ei, și a plecat în odaia sa.

Abdul Kader răsese însă de mânia stăpânitorului lumii, și grăi:

„Nu te mâniă, stăpâne, dacă sfetnicii tăi n'au știut să-ți dea un sfat, lasă-mă pe mine, nebunul tău, să te scap de grija care te apasă.“

Harun se uită la el cu neîncredere.

„Cum vrei tu să-mi faci rost de bani? Vizirii mei mi-au spus că poporul nu mai poate să ducă alte dări, fără să se prăpădească și să mă blasteme. Ce vrei să faci tu, nebunule?“

Abdul Kader:

„Dă-mi răgaz două săptămâni, stăpâne, și-ți umplu haznaua, fără ca să se plângă cineva de bir apăsător.“

Și Harun-al-Rașid îi dete răgazul cerut și nebunul dispărură din palatul califului.

A doua zi însă intră în Bagdad un mare vrăjitor, cu alaiu și pompă mare. Puse să vestească în toate străzile și pe toate piețele, că peste două săptămâni are să scoale pe toți morții — și nu ca schelete fără sânge, ci în toată puterea lor, de au să poată face și drege ca și mai înainte.

La început lumea râdea. Cu cât se apropiă însă ziua fatală, cu cât vrăjitorul repetă mai des ce avea de gând să facă, cu atât creștea neliniștea lor. Odată cu neliniștea creștea și credința în puterea vrăjitorului și o șoptă și un șusuit îngrijat trecu prin tot Bagdadu... Și pătrunse până la calif, care chemă pe vrăjitor în fața sa.

„Ascultă, zise Harun-al-Rașid, fiindcă ai cutezat să chiami pe morții din groapă, ai primejduit siguranța tronului meu. Ce aș face eu, dacă tatăl meu, care este acuma în sânul Profetului, ar veni colea în fața mea și ar cere să-i dau înapoi tronul! Vezi, din pricina aceasta ai meritat moartea, și am să te trimit înaintea lui Allah, ca de aci încolo să lași pe morți în pace.“

Mesmur își ridicase paloșul dreptății de-asupra capului vrăjitorului... când numai ce acesta se lovii cu fruntea în țărână și grăi:

„Țărână sunt în fața voinței tale, luminate stăpâne, cu toate aceste te-ai învoit la ceea ce fac acum.“

Și vrăjitorul își scoase încotoșmânarea și apărură fața hătră a lui Abdul Kader.

Harun zise răsând:

„Șugubina ta n'are să-mi aducă atâtea parale, câte bătaii ai să mânânci dela bagdadienii mei“.

Abdul Kader se îmbrobodă iar și grăi:

„Tu ai vrut să plătești cu sânge, ceilalți au să plătească în bani.“

În ajunul zilei când avea să fie deșteptați morții, Mohamed ibn Massud se furișă la vrăjitor și punându-i în mână o pungă mare de aur, se rugă:

„Mare mag, lasă pe Zihah, nevasta mea, să se odihnească, în mormânt, ea eră bătrână, urâtă și gâlcevitoare, Fatme, e tânără frumoasă și plăcută. Nu deșteptă pe Zihah!“

Veniră apoi Iusuf și Ibrahim ben Kaleb și puseră la picioarele vrăjitorului zece mii de dinari.

„Nu trezi pe Hassan ben Mahut, unchiul nostru, căci ne-ar pune să lucrăm ca slugi în bazar, pe când acum trăim din averea lui ca niște domni și gustăm plăcerile tinereței. Lasă-l să se odihnească, stăpâne!“

Și veni Asad ben Assur, generalul și aduse vrăjitorului o sută de mii de dinari.

„Nu trezi pe Saleb, îndrăznețul! Că ar povesti califului, că el a câștigat victoria cu a cărei glorie mă fălesc eu; capul mi-ar cădea atunci sub paloșul lui Mesmur.“

Și veniră cei mari și bogăți și aduseră comori peste comori, pentru ca vrăjitorul să nu trezească pe scumpii și iubii lor morți, cu a căror amintire se făleau, dar al căror loc îl ocupau acum în vieață.

Marele mag tăcea; luă banii și le dădea numai puțină mângăere în schimb, așa că lumea se îmbulzea tot mai multă la el, rugându-se conjurându-l, și grămădind comori peste comori.

A doua zi de dimineață însă vrăjitorul veni în piața cea mare a Bagdadului, descrie un cerc mare și începă să facă vrăjitoriile sale.

„Și acum, grăi el, popor al Bagdadului, n'am decât să strig și morții se scoală și vin și trăesc în mijlocul vostru. Dar nu numai unul, ci toți-toți au să se trezească, și eu nu pot să fac pe nici unul să nu să scoale. De aceea se trezesc pe morți?“

Atunci ca o vijelie se auzi prin mulțime:

„Lasă să se odihnească morții, lasă pe răposaiți în Paradis!“

Vrăjitorul însă șterse cercul vrăjit și zise trist:

„Fiindcă nu vreți să-i vedeți vii pe morții, pe cari îi bociți cu toate acestea, eu plec din Bagdad și n'am să mă întorc decât după ce mă ve-ți chema!“

Sara califul privi cu mulțumire visteria plină și bătă prietenește pe nebun pe umăr.

„Allah e mare, zise el, și tu ești cel mai cuminte dintre nebuni... Dar cum ai făcut ce ai făcut?“

Abdul Kader strânse din umeri.

„Am avut de tovarășă superstiția, stăpâna sufletului omenesc. De aceea trebuia să izbândească gândul meu.“

Nimeni din Bagdad n'a chemat însă pe vrăjitor ca să trezească morții.

Povesteaș.

Îndreptare.

În poezia „Cântec de toamnă“ din numărul trecut, strofa ultimă rugăm să se cetească așa:

..Iar sufletul se ofilește
Cu dorurile lui deșarte
Ca tîlcina strivită 'n carte
La care nimeni nu privește.

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

— 10 —

Am cuvânt, să mă tem că fisionomia mea, care în cea mai mare parte a învoelilor sociale ia o anumită expresie de stupiditate, luă și acum expresia asta, tradându-mi astfel distracția necuviincioasă ce mă stăpâniă. Geanta luă loc în gabrioleță, iar eu urcai în urma ei. Domnul Paul îmi plăcu îndată, căci eră simplu și deschis.

— Nu mă pricep de loc la vechiturile acelea de pergamente, îmi zise dânsul, dar la noi o să ai cu cine vorbi. Fără a socoti preotul, care face cărți și el, și doctorul, care e foarte plăcut, cu toate că-i cam liberal, o să găsești pe cineva, care-ți vine de hac și dtale. E nevastă-mea. Nu-i o savantă, dar nu cred să fie ceva, ce n'ar găci dânsa. De altfel slavă Domnului, socotese să te ținem destul de mulțisor la noi, ca să cunoști și pe domnișoara Jeana; are niște degete de vrăjitoare și un suflet de inger, nu altceva.

— Domnișoara asta, așa de norocos înzestrată, e din familia dvoastră?

— Nu, răspuse d. Paul, cu privirea ațântită asupra urechilor calului, care bătea din copită șoseaua albastră de lumina lunii. E o prietină a neveste-mii. Orfană și de tată și de mamă. Tatăl său ne adusese pe cap o încurcală de bani măricică; am scăpat dintrânsa cu mult mai mult, decât cu frica.

Clătina apoi din cap, și schimbând vorba, îmi vorbi de starea de păraginire, în care o să găsească parcul și castelul, rămas de treizeci și doi de ani încoace părăsit cu desăvârșire.

Aflai dela dânsul, că unchiul său d. Honoré de Gabry, pe când trăia, stetea foarte rău cu cei cari îi vânau pe furiș lighioanele. Brănișterul său trăgea în tranșii, ca în iepuri. Unul dintre ei, un țaran răzbuțător, pe care plumbul boierului îl nimerise în față, îl pândi într'o sară în parc, în dosul porții, și cât pe-ac să-i zboare creerii, căci îi spintecă vârful urechii cu glonțul.

— Unchiul, adause d. Paul, căută să descopere de unde a venit plumbul, dar nu văză nimic și se întoarse la castel fără a-și grăbi pașii. Mâneză, chemându-și logofătul, orându-i să inchie casa boierească și

parcul și să nu mai sloboadă picior de om înlăuntru. Ți porunci anume, să nu se atingă de nimic, să nu grijască, și să nu dreagă nimic la casă și moșie, până nu se va reîntoarce dânsul. Adause apoi printre dinți, că o să se reîntoarcă, vorba cântecului*, la Paști sau la Sf. Treime, și, ca și în câtec, Sf. Treime trecu fără să-l revadă. A murit în anul trecut la Cannes. Noi, cumnatul meu și eu, am fost cei dintâi cari intrarăm în castelul acesta părăsit de treizeci și doi de ani încoace. În mijlocul salonului eră un castan. Iar cât despre parc, ar trebui să fie cel puțin cărări, ca să te poți plimbă printrânsul.

Tovarășul meu tăcu. Nu se mai auzea decât tropotul regulat al calului învăluit de zumzetul insectelor din iarbă. Znopii ridicați pe câmp în dreapta și în stânga drumului, păreau, sub lumina șovăielnică a lunii, niște femei albe, ingenunchiate. Și mă pierdii cu totul în lumea farmecelor nopții, cu minunatele ei copilării. După ce trecurăm pe sub umbrășul des al parcului, cârnirăm în unghiu drept, și o luarăm de-alungul unei alee într'adevăr boierești, în capul căreia îmi răsări deodată castelul, cu masa sa neagră și turnurile sale rotunde. Trecurăm apoi pe un fel de șosea, care ducea în curtea de onoare, și fiind clădită peste un șanț cu apă curgătoare, înlocuia podul mișcător, distrus de mulțisor. Pierderea acestui pod a fost poate întâia umilire, ce-a îndurat-o cuibul acesta războinic, înainte de a fi redus la înfățișarea aceastei pașnică, sub care mă primii acum. Stelele se oglindiau în apa întunecată, cu o limpeziciune uimitoare. Domnul Paul, gazdă plină de gingășie, mă conduse până în odaia mea, care se află în fundul unui coridor, sus lângă coșul, și scuzându-se că nu mă poate prezenta îndată soției sale, fiind ciasul prea înaintat, își luă sara bună.

Odaia zugrăvită în alb și îmbrăcată în stofe de Perzia, poartă pecetea gingășiilor galante ale veacului al XVIII-lea. Căminul, pe al cărui părcaș stetea mândru un bust în porțelan nezmălțuit al Mariei-Antonietta, eră plin de cenușe caldă încă, dovadă, cu câtă grije alungaseră umezeala odăii. Din cadrul alb al oglinzei întunecate și pătate își arătau sclipirea două cârlige de aramă, unde-și aninau jupânițele de altă dată colanele, și se îmbiau pe întrecute să-mi primiască și ciasornicul meu, pe care avui grije să-l trag mai întâi, căci, potrivit maximelor thelemiților, eu sunt de părerea, că omul numai așa poate fi stăpânul vremii, — care e însaș vieța, — dacă o împarte în ciasuri, în minute și în secunde, adică în părțile proporționate cu scurtă vremea existenței omenești.

Și mă gândiam, că vieța numai de aceea ne pare scurtă, fiindcă nesocotiți, ce suntem, o măsurăm totdeauna cu cumpăna nădejdirilor noastre bune. Fiecare dintre noi mai are de adaus, ca bătrânul din poveste, câte-o aripă la clădirea sa. Eu înainte de a muri, vreau

să isprăvesc istoria abaților dela Saint-Germain-des-Prés. Timpul, ce ni-l dăruiește Dumnezeu tuturora, e ca o țesătură prețioasă, pe care fiecare și-o brodează cum poate. Eu mi-am înflorat băteala cu tot felul de icoane filologice.

Astfel mi se rostogoliau gândurile și ideia vremii până îmi legai basmaua în cap, mă duse iarăș la trecut și mă gândiam la tine, Clementino, acum pentru a doua oară în decursul unui ocol de cadran, ca să te binecuvânt în urmașii tăi, înainte de a suflă în luminare și de a dormi legănat de cântecul broaștelor.

II.

Lusance, 9 August.

În decursul dejunului avui destul prilej de a prețui conversația doamnei de Gabry. Aflai dela dânsa că acest castel e bântuit de stafii și anume de doamna „cu trei crețe în spate“, care a fost otrăvitoare, pe când trăia, și-i duh rățăcitor acum. Cafeaua o luarăm pe terasa veche, ai cărei stâlpi îmbrățișați, și zmulși din parmaclăcul lor de piatră, de o iederă viguroasă, steteau prinși între înnodăturile acestei plante lascive, în atitudinea superioară a femeilor tesaliene din brațele centaurilor răpitori.

Castelul în forma unui car cu patru roate, în fiecare colț câte un turn, își perduse, în urma schimbărilor succesive, întreg caracterul. Nu mai eră, decât o clădire largă și massivă. Nu părea să fie îndurat pagube însemnate în decursul celor treizeci și doi de ani de păraginire. Când intrai însă, condus de doamna de Gabry, în salonul cel mare de jos, mă cuprinse mila. Dușumeaua eră încovoiată, plintele putrede, lemnăria crepată, tablourile dintre ferestri înegrite și scoase aproape cu totul din pervazuri. În mijloc eră un castan, care crescuse acolo, zmulgând plăcile parchetului din rost, și-și întindea acum spre ferestrele fără geamuri penișul frunzelor sale lătărețe.

Nu mă puteam uita fără neliniște la priveliștea asta, căci mă gândiam că bogata bibliotecă a dlui Honoré de Gabry, așezată într'o odaie vecină, eră și ea expusă de atâta vreme acestor influențe stricacioase. Cu toate acestea, în fața tânărului castan, nu mă putui împiedeca de a admiră vigoarea măreață a naturii și forța aceea irezistibilă, care dă imbold fiecărui germen să se dezvoalte în vieța. Mă întristai însă, când mă gândii, că sfortările ce le facem noi savanții pentru păstrarea lucrurilor moarte și pentru împiedecarea nimicirii lor, sunt sfortări dureroase și zadarnice. Tot ce-a trăit odată, e hrana trebuincioasă a unor existențe noi. Arabul care-și clădește coliba cu marmorele templelor din Palmyra, e mai filozof decât toți conservatorii muzeelor din Londra, Paris și München, laolaltă.

— urmează —

* Cântecul lui Malborough.

REGATUL ROMÂNIEI.**PROSPECT****RENDA AMORTIBILĂ 4½% DIN 1913**

in valoare nominală de

Lei aur 200,000.000 Mărci 162,000.000 Franci 200,000.000

Până la 1 Aprilie st. n. 1924, sporirea tragerilor sau denunțarea împrumutului sunt escluse

In virtutea legilor Nr. 1372 din 16 Aprilie st. v. 1911, Nr. 287 din 21 Ianuarie st. v. 1912, Nr. 1322 din 5 Martie st. v. 1912, Nr. 3251 din 26 Aprilie st. v. 1913, Nr. 4377 din 8 Iunie st. v. 1913, Nr. 4914 din 8 Iulie st. v. 1913, Nr. 4915 din 8 Iulie st. v. 1913, Guvernul Român emite Rentă 4½% amortibilă din 1913 în valoare nominală de

Lei aur 200,000.000 Mărci 162,000.000 Franci 200,000.000**Capital și dobânzi plătibile în aur.**

Acest împrumut va fi destinat la conversiunea Bonurilor de Tezaur 4½% din 1913 în valoare nominală de Lei aur 70,000.000 — Mărci 56,700.000 — Franci 70,000.000, la plata bonurilor de rechiziție puse în circulațiune în timpul ultimului războiu și la plata de lucrări publice ca, construcțiuni de școli, biblioteci, poduri și șosele și la îmbunătățirea terenurilor inundate de Dunăre.

In textul obligațiunilor noului împrumut se vor reproduce în limbile română, germană, franceză și engleză, următoarele condițiuni:

Imprumutul va fi emis în obligațiuni la purtător, fiecare de câte 500 Lei aur — 405 Mărci — 500 Franci — 19.16 Lire sterling împărțit în

160.000 bucăți Nr.	1—160.000	de câte una obligațiune.
80.000 „ Nr.	16000 1—240.000	„ „ două obligațiuni
36.000 „ Nr.	24000 1—276.000	„ „ cinci „

Obligațiunile vor purta în facsimile semnăturile Ministrului de Finance, a Directorului datoriei publice și a Cassierului Central, precum și semnătura manuscrisă a unui controlor.

Obligațiunile și cupoanele acestui împrumut vor fi scutite pentru totdeauna de orice taxă de timbru sau alt impozit român prezente și viitor. Titlurile vor fi primite pentru valoarea lor nominală ca garanție la toate casele Statului. Cupoanele scăzute vor fi primite la aceleași case drept numerar.

Obligațiunile acestui împrumut vor purta o dobândă de 4½% pe an la capitalul nominal. Dobânzile vor începe să curgă dela 1 Octombrie st. n. 1913 și vor fi plătite din șeasă în șeasă luni, adică la 1 Aprilie și 1 Octombrie st. n.

In acest scop obligațiunile sunt însoțite de 80 cupoane de dobânzi semestriale necesare până la complecta stingere a împrumutului.

Amortizarea acestui împrumut se va face pe valoarea nominală în curs de 40 ani, conform tablei anexate la textul obligațiunilor, prin trageri la sorți semestriale, cari vor avea loc la 1 Iulie și 2 Ianuarie st. n. a fiecărui an, cu începere dela 2 Ianuarie st. n. 1914, data fixată pentru prima trageră.

Guvernul Român se obligă a nu spori tragerile și a nu denunța acest împrumut în termen de 10 ani socotiți dela 2 Ianuarie st. n. 1914.

Obligațiunile eșite la sorți vor fi plătite cu începere dela 1 Aprilie și 1 Oct. st. n. ce urmează fiecărei trageri în schimbul titlurilor împreună cu toate cupoanele, având scadența după termenul rambursării. Valoarea cupoanelor ce vor lipsi, se vor deduce din capitalul de restituit.

Cupoanele și obligațiunile scăzute se vor plăti, după alegerea detentorilor la Berlin, Francfort pe Main și Hamburg în mărci, în Belgia în franci, și în București la casele Statului în lei aur cu paritate de lei aur 500 — Mărci 405 — Franci 500 — 19.16 Lire sterling.

Cupoanele scăzute și neprezentate la plată se prescriu după 5 ani, iar obligațiunile eșite la sorți după trecere de 30 de ani, dela data scadenței lor.

In locul obligațiunilor pierdute, distruse sau furate, se vor libera proprietarilor altele cari se vor legitima în conformitate cu dispozițiunile legii din 18/30 Ianuarie 1883. Cunoștința de dispozițiunile acestei legi se poate lua la locurile de plată.

In străinătate serviciul de plată al cupoanelor și obligațiunilor de Rentă 4½% amortibilă din 1910 se va face:

la Berlin la Direction der Disconto Gesellschaft și cassa de bancă S. Bleichröder.

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE VREMURI”. Prețul 2 cor. În acest volum, care este al treilea în „Biblioteca scriitorilor dela noi”, ce apare sub auspiciile Asociațiunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într-o limbă frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deopotrivă de interesant dela început până la sfârșit.

2. *Stefan Lázár* — *Al. Ciura*: „FLOAREA BETULIEI”. Prețul cor. 1·80. Un splendid roman din epoca asiro-babiloniană zugrăvind sfâșietoarea tragedie a temutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărmă tot, numai frumoasa și fermecătoarea ovreică: Iudifa — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să-și scape neamul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂDUVIOARA”. Prețul 1 cor. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage pe cari diletanții le pot predă cu succes și spre mulțumirea publicului, la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de spirit și de vervă și autorul a umplut cu acest volum de monoloage un mare gol în literatura noastră dramatică.

*

Toate aceste trei cărți noi au apărut în editura „Librăriei S. Bornemisa” din Orăștie și se pot procura pentru suma de K. 4·80.

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se pot comandă dela administrația revistei pentru
:: suma de cor. 15 — ::

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă amândouă colecțiile pentru suma de 13 coroane.

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa” în Orăștie. —

	Cor. fil.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	1·60
I. Dragoslav: Volintirii	1·80
L. Rebreanu: Frământări	1·50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1·80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1·80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1·60
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borcia: Versuri flușturate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2—
I. Slavici: Mara, roman	2—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Daus	2—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2·50
D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul	2—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1—
N. Zaharia: Amorul	1—
Rădulescu-Codrin: Făt-Frumos, povești	—30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—30
V. Conta: Încercări de metafizică	—60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice, Miracol, 3 acte fr. Minulescu	—30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—80
Eftimiu V.: În temnițele Sтамбулului	—40
Onoto Vatana: Priveghiatoarea japoneză	—40
Memoriile lui Napoleon	—80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—80
Eroii Unirii: Jertfa lui C. Negri	—80
Marchiza de Pompadour	—80
Napoleon în Rusia	—80
Don Juan Rege	—80
Crimele teroarei	—80
Lacroix D.: Puiul Vulturului, prelucrată de D. Iacobescu	—80
Dr. G. Stănculescu: Boalele ochilor și îngrijirea lor	—20
Gârboviceanu și Chelariu: Snoave	—20
Eugen Todie: Robii pământului	1·50
H. Becher Stowe: Coliba lui Moș Toma, roman	—30
Al. Cazaban: Rozica	—30
Ohnet: Jale și bucurie	—30
T. Liviu: Războiul Romanilor cu Hanibal fr. N. Pandeale, I/II	—60
Courteline G.—H. P. Petrescu: Învingeri strălucite, piesă	—30
Micul mîncinos, comedie în 2 acte, local. de Bujorel	—30
Mirande: Zoe, comedie într'un act	—24
Wilde O.: Nuvele, trad. de Dr. I. Broșu	—50
N. Zaharia: Vieața și opera lui Eminescu	3—

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —